dluhová problematika

informační brožura

OBČANSKÁ PORADNA

dluhová problematika

informační brožura

Iniciativa Společenství
EQUAL

Dluhová problematika - informační brožura
2007 © Občanská poradna Plzeň, o. s.
2007 © Člověk v tísni - společnost při České televizi, o. p. s.

ISBN: 978-80-86961-28-6

OBSAH

1 Úvod 4
2 Všeobecný pohled na problematiku 6
2.1 Situace na spotřebitelském trhu v České republice 6
2.2 Vývoj přístupu k řešení dluhové problematiky v České republice 8
2.3 Situace na spotřebitelském trhu a způsoby řešení dluhové problematiky v zahraničí 10
3 Produkty v bankovním a nebankovním sektoru 12
3.1 Informace o nabízených produktech 12
3.2 Poskytování půjček v bankovním i nebankovním sektoru 16
3.3 Reklamní strategie bankovních a nebankovních společností 17
4 Smlouvy 20
4.1 Související legislativa 20
4.2 Bližší vymezení některých smluv 21
4.3 Roční procentní sazba nákladů 28
5 Exekuce 30
5.1 Exekutor 30
5.2 Výkon rozhodnutí (exekuce) 32
5.3 Jak se věřitel může domoci svých práv 34
5.4 Jak zajistit provedení exekuce 36
5.5 Osobní bankrot 37
6 Dluhová problematika 38
6.1 Charakteristika dluhů 38
6.2 Důsledky neplacení dluhů 42
6.3 Možnosti řešení dluhové situace 43
7 Analýza uživatelů služeb v Občanské poradně Plzeň 44
8 Jak přemýšlejí ti, co si půjčují 50
9 Nejčastěji kladené otázky související s úvěry a půjčkami 54
10 Organizace zabývající se dluhovou problematikou 56
11 Seznam použité literatury 57
12 Seznam příloh 58

1.
úvod

Impulzem ke vzniku informační brožury je měnící se situace v oblasti dluhové problematiky v ČR. Ačkoliv Česká republika patří mezi relativně bohaté státy, lze v posledních letech sledovat stále se zvyšující počet lidí žijících v dluzích. Pro českou populaci je to jev poměrně nový a neznámý jak z pohledu dlužníků, tak z pohledu věřitelů a konečně i z pohledu pomáhajících organizací.

Dluhová problematika se dotýká zejména lidí ohrožených sociálním vyloučením, kteří jsou vždy určitým způsobem diskriminováni ztíženým přístupem k informacím. Záměrem této publikace je přinést základní informace především pracovníkům organizací zabývajících se sociální exkluzí tak, aby mohli co nejúčinněji poskytovat informační i praktickou pomoc svým klientům.

Text se zaměřuje na obecný popis současné situace na spotřebitelském trhu v ČR, a to zejména na systém půjček a úvěrů. Přináší také základní informace o této problematice v zahraničí, mapuje možné příčiny vzniku dluhů a navrhuje možnosti řešení dluhových situací. Při popisu příčin vzniku dluhů a ilustrativních dluhových situací vycházeli autoři informačního materiálu především z poradenských zkušeností Občanské poradny Plzeň (OPP). Součástí materiálu je také návrh praktického postupu při poskytování dluhového poradenství.

Přáním autorů informačního materiálu je přinést základní obecné informace o dluhové problematice a nastínit možnosti řešení dluhových situací tak, aby se tato brožura stala výchozím podkladem pro podrobné metodické zpracování způsobu poskytování dluhového poradenství v České republice.

2.
všeobecný pohled na problematiku

2.1 SITUACE NA SPOTŘEBITELSKÉM TRHU V ČESKÉ REPUBLICE

Spotřebitelský trh České republiky (ČR) je možné charakterizovat poměrně silným konkurenčním prostředím a klidným vývojem spotřebitelských cen. Domácnosti vyčleňují část svého disponibilního příjmu na spotřebu, zbylá část je určena k investicím. V letech 2004 a 2005 se růst spotřeby domácností výrazně zpomalil, což bylo způsobeno zejména nízkými úrokovými sazbami, které postupně klesly z 12% na 3%. Nízké úrokové sazby přiměly domácnosti více investovat do nákupu vlastního bydlení, narostla tedy ta část disponibilního příjmu, která připadá na investice.

Podle údajů Českého statistického úřadu z roku 2005 dosáhla zadluženost české populace 422,4 miliard Kč a v roce 2006 se očekává, že tato zadluženost i nadále poroste a přesáhne hranici 600 miliard Kč.

Půjčku nebo úvěr splácí téměř třetina Čechů a zkušenosti s životem na dluh má v ČR už více než polovina lidí starších 15 let. Největší nárůst je možné sledovat u hypotečních úvěrů – tyto úvěry na bydlení představují zhruba 80 % všech dluhů.

Lidé si samozřejmě půjčují na pořízení věcí nezbytně nutných a životně důležitých. Stále častěji se však objevují případy, kdy se lidé zadluží pouze proto, aby si něco dopřáli (exotickou dovolenou, plazmovou televizi), aby se vyrovnali svým sousedům. Pořizované věci tak mnohdy nejsou ani nezbytně nutné ani životně důležité.

Průzkumy dokazují, že lidé velmi často špatně odhadnou svoji finanční situaci a přecení vlastní možnosti budoucího splácení. Vrácení peněz tak může pro mnoho z nich znamenat problém. Podle odborníků se největší riziko opožděného splácení vyskytuje u lidí ve věku 30 až 45 let s hrubým měsíčním příjmem domácnosti 20 000 až 25 000 Kč.

Přesto je míra zadluženosti českých domácností menší, než je v průměru míra zadluženosti vyspělých států Evropské unie. Určitým měřítkem „přiměřenosti dluhů“ by mohl být poměr půjček k celkovým příjmům domácností. Tento ukazatel se nyní v ČR pohybuje kolem 32% (před 10 lety činil pouhých 12%), avšak v zemích Evropské unie dosahuje téměř 65 %.

Míra zadluženosti domácností v ČR se tedy zvyšuje. Přehled o rostoucím zadlužování je možné získat díky údajům bankovních institucí, kterým zákon ukládá oznamovací povinnost. Všechny bankovní společnosti vedou povinně úvěrové registry, ze kterých je možné získat informace o tom, kdo si půjčuje. Přehled dlužníků však není úplný, neboť poskytovatelé nebankovního charakteru tuto zákonnou povinnost zatím nemají. Do budoucna by bylo vhodné, kdyby stát oznamovací povinnost zavedl také u nebankovních společností, aby informace o zadluženosti byly přesnější.

2.2 VÝVOJ PŘÍSTUPU K ŘEŠENÍ DLUHOVÉ PROBLEMATIKY V ČESKÉ REPUBLICE

Dluhové poradenství v České republice je v současné době poskytováno spíše nahodile a bez jasně stanovené metodiky jako součást základního sociálního poradenství. Před organizacemi zabývajícími se dluhovou problematikou stojí úkol vystavět efektivní systém pomoci, který by měl, vedle přímého poradenství lidem v dluzích, zahrnovat i systém preventivního vzdělávání a také vyhledávat možnosti spolupráce s věřiteli.

S ohledem na výše uvedené lze systém pomoci konkrétněji rozdělit do následujících oblastí:

1) **Preventivní působení**
   Cílem této aktivity je upozorňovat širokou veřejnost na možná rizika a negativní dopady plynoucí z čerpání různých typů půjček. Vhodnou formou prevence jsou reklamní spoty ve veřejnoprávních médiích, informační letáky či přednášky na školách.

2) **Zvyšování orientace ve finanční problematice**
   Této oblasti je potřeba věnovat zvýšenou pozornost zejména proto, že má výrazně preventivní charakter a zároveň podporuje samostatnost a zodpovědnost občanů při rozhodování o případné půjčce. Dalším výrazným argumentem pro tento typ pomoci je skutečnost, že občané České republiky neměli do roku 1989 prakticky žádné zkušenosti s nakládáním s osobními financemi a současné prudce se rozvíjející finančnictví jim neposkytuje srozumitelné informace nutné k dostatečné orientaci na trhu finančních služeb. Vhodnou formou v této oblasti jsou veřejné přednášky a různé informační materiály dostupné a srozumitelné široké veřejnosti.

3) **Podpora vzdělávání pracovníků organizací, na které se věřitelé a dlužníci obrací**

Cílem této aktivity je zpřístupnit pracovníkům různých organizací informace o finanční a dluhové problematice, seznámit je s příčinami a důsledky dluhových situací, přinést náměty a postupy při řešení dané problematiky. Prospěšné je také působit na změnu přístupu k dlužníkům a vnímání dlužníkovy „míry zavinění situace“. Pracovníci různých organizací by měli mít alespoň základní přehled o spotřebitelském trhu, o různých typech nabízených finančních produktů, dále základní informace o příslušné legislativě a o praktických postupech soudů a exekutorů. V oblasti praktické pomoci je vhodné, aby organizace měly vypracované postupy pro práci s rodinným rozpočtem, uměly vyjednávat s věřiteli a mohly uživatelům služeb dluhového poradenství nabízet aktivní pomoc při vyjednávání splátkových kalendářů či nabízet koordinaci vyjednávání s více věřiteli.

Pomoc alespoň některých organizací by měla být zaměřena také na věřitele (zejména fyzické osoby), protože neschopností či nemožností vymoci své pohledávky se tito občané mohou sami dostat do finanční tísně.

Komplexním cílem organizací by měla být snaha o změnu přístupu věřitelů (zde zejména bank či organizací) k dluhové problematice. Tím míníme zejména převzetí větší části zodpovědnosti za vznik dluhových situací (např. účelová reklama) a hledání alespoň dílčích možností řešení (např. akceptování i nižších splátek v případě, že dlužník má nízký příjem a více závazků).

4) **Zpracování metodiky dluhového poradenství**

Cílovým stavem této aktivity je jasný popis poskytované služby odpovídající standardům kvality sociální práce a reflektující poslání a způsob práce jednotlivých organizací a samozřejmě i potřeby uživatelů služeb a vývojové trendy v této oblasti. Otázkou pro Českou republiku zůstává, zda se snažit o komplexní popis dluhového poradenství jako oddělené sociální služby, či zda o tento typ poradenství doplnit stávající poradenské služby. Další otázkou je, zda hledat společnou metodiku zainteresovaných organizací, nebo jestli tvorba metodiky bude interní záležitostí té které organizace.

2.3 SITUACE NA SPOTŘEBITELSKÉM TRHU A ZPŮSOBY ŘEŠENÍ DLUHOVÉ PROBLEMATIKY V ZAHRANIČÍ

Jak již bylo zmíněno, je úroveň zadluženosti domácností v ČR nižší, než je tomu v jiných vyspělých státech. Podle statistik Evropské centrální banky si např. obyvatelé Velké Británie půjčují až šestkrát více.

Ve státech západní Evropy se dluhové problematice dostalo pozornosti již před několika lety, proto je zde již poměrně dobře vypracovaný systém pomoci dlužníkům. Např. ve Velké Británii poskytuje pomoc občanům ve finanční nouzi charitativní organizace Consumer Credit Counselling Service (CCCS). Činnost CCCS vychází ze zkušeností v USA, kde je poradenství pro občany ve finanční nouzi organizováno již od roku 1991. Zajímavostí tohoto systému je, že poradenství je financováno z vlastních zdrojů, tedy bez nutnosti státních dotací. Hlavním finančním zdrojem jsou poplatky od věřitelů, kteří díky dluhovému poradenství získávají alespoň část svých pohledávek zpět.

V jiných státech je dluhová problematika řešena prostřednictvím organizací, které (ve spolupráci s věřiteli) pomáhají dlužníkům analyzovat jejich situaci, určit její závažnost a vytvořit plán úspor – např. úpravou jejich dosavadního životního stylu. Plán znamená pro spotřebitele vždy určitou změnu, buď musí více vydělávat, nebo méně utrácet.

Lidé, kteří mají jakékoliv finanční problémy, se mohou na organizace obrátit také prostřednictvím internetu. Na internetových stránkách je možné si zcela konkrétně vymodelovat svoji situaci a zjistit, nakolik je závažná. Dále je možné kontaktovat organizaci telefonicky nebo osobně. Při osobní návštěvě se uživatele služeb ujme vyškolený pracovník, který s ním podrobně rozebere jeho finanční situaci. Při tomto rozboru jsou popsány veškeré uživatelovy příjmy i výdaje, a tím je možné identifikovat možné oblasti úspor výdajů.

Je možné navrhnout splátkový kalendář, který bere ohled také na požadavky věřitele. Situace je zde již taková, že věřitel důvěřuje daným organizacím a sám své dlužníky za nimi posílá. Ví, že se tak dá vyřešit oboustranně neuspokojivá situace. Pro věřitele je tento postup výhodnější, protože se nemusí starat o žádnou administrativu. Navíc mnohdy ani nemá čas vymáhat z dlužníka své peníze a řešit s ním vzniklý problém. Poskytované poradenství je bezplatné - částečně je hrazeno finančními ústavy, které také těmto poradenským organizacím “doporučují” asi polovinu klientů.

3. produkty v bankovním a nebankovním sektoru

3.1 INFORMACE O NABÍZENÝCH PRODUKTECH

Produkty jsou nabízeny jak bankovními, tak nebankovními společnostmi a u obou typů společností je možné najít určité výhody a nevýhody. Bankovní společnosti mají silnější pozici na trhu, avšak doba posouzení žádosti o úvěr či půjčku je delší, neboť veškeré procedury se řídí dle bankovních směrnic. Pro nebankovní společnosti je charakteristická jejich flexibilita a nízké náklady na služby. Celková byrokracie je méně komplikovaná než u bankovních institucí.

Přestože zadlužení českých domácností přesáhlo koncem roku 2005 hladinu 400 miliard korun, jsou bankovní i nebankovní společnosti stále dost tolerantní při poskytování dalších úvěrů. Mnohé společnosti ani nezjišťují účel půjčky. Proto se dá očekávat, že počet dlužníků i v dalších letech poroste.

Úvěry jsou poskytovány na zboží dlouhodobé spotřeby, jako je třeba bydlení (hypotéka, úvěr ze stavebního spoření), automobil (leasing) nebo vybavení domácnosti. Doba splatnosti úvěrů dosahuje až desítek let.

Peníze jsou půjčovány také na zboží krátkodobé spotřeby, jako je dovolená, oblečení, vánoční dárky apod. U těchto typů půjček se pohybuje splatnost kolem několika měsíců až let.

Mezi nejčastěji nabízené produkty patří:

- **Kontokorentní úvěr (neboli povolený debet)**

  Kontokorentní úvěr je krátkodobý úvěr, který poskytuje banka majiteli běžného účtu tím, že mu umožní čerpat peníze z tohoto účtu “do mínusu”.

  Výhodou kontokorentního úvěru je, že klient čerpá úvěr v libovolném okamžiku, když potřebuje, aniž by žádal banku o poskytnutí půjčky. Lze ho tedy využít jako pohotový zdroj peněz. Banka zde nezkoumá účel vynaložených prostředků.

  Nevýhodou tohoto typu úvěru je, že za vedení kontokorentu se v některých bankách platí, i když se nevyužívá. Nejdéle do jednoho roku musí být úvěr splacen (musí být dosažena kladná hodnota zůstatku na účtu). Banky také stanoví maximální částku, do které je možné peníze čerpat. Při překročení stanovené částky banky účtují penále.

  Roční úrokové sazby se v současné době pohybují od 11% do 19%.

- **Nákupní úvěrová karta**

  Nákupní úvěrové karty jsou vydávány splátkovými společnostmi. Tyto karty nejsou vázány na běžný účet v bance. Majitel této karty může nakoupit kdykoliv v obchodě na splátky nebo získat hotovost v bankomatech. Je-li karta s mezinárodní platností, je možno ji využít v obchodech a bankomatech po celém světě. Pokud karty nejsou využívány, neplatí se obvykle žádné poplatky za jejich vydání a vedení.

- **Kreditní karta**

  Kreditní karty umožňují mít neustále k dispozici finanční rezervu. Jsou vydávány bankami, což také znamená, že peněžní ústav důkladněji prověřuje bonitu případného zájemce o poskytnutí této služby. Případný zájemce musí mít u banky obvykle zavedený i běžný účet.

  Nabídka kreditních karet na českém finančním trhu je poměrně široká, také úrokové sazby jsou značně odlišné (pohybují se od 12,48 % do 30%).

- **Spotřebitelský úvěr**

  Spotřebitelské úvěry jsou půjčky fyzickým osobám na financování jejich nenadálých finančních potřeb. Na spotřebitelský úvěr se vztahuje zvláštní zákon – zákon o spotřebitelském úvěru.

  Spotřebitelský úvěr může být účelový (jeho použití je vymezeno smlouvou) nebo neúčelový. Spotřebitelské úvěry umožní spotřebitelům získat okamžitě prakticky cokoliv, slouží k nákupu spotřebního zboží, k financování služeb (např. dovolené) nebo k financování rekonstrukce nemovitosti.

  Jeho výhodou je, že umožňuje získat vyšší částku peněz, administrace úvěru však v každé bance může trvat různě dlouho.

  Nevýhodou je vyšší úročení, než je tomu u půjček na bydlení. V současnosti se roční úrokové sazby pohybují od 9,5% až do 19%.

- **Splátkový prodej**

  Splátkový prodej je častý např. u financování automobilů, menších strojů či kuchyní. Jeho výhodou je zejména to, že umožní pořídit si zboží v kterémkoli okamžiku, i když na ně zájemce právě nemá peníze, a to bez zdlouhavé administrativy a během několika minut. S klientem je uzavřena kupní smlouva, ve které je ošetřeno uhrazení pořizovaného předmětu v pravidelných splátkách. Firmy většinou požadují dva doklady totožnosti, někdy také doklad o výši příjmů. Teprve po zaplacení první splátky přechází předmět do vlastnictví klienta.

- **Hypoteční úvěr**

  Nejvyužívanějším způsobem financování bydlení jsou hypoteční úvěry a stavební spoření, častá je jejich kombinace.

  Minimální výše hypotečních úvěrů se většinou pohybuje kolem 300 000 korun, výše hypotéky je omezena zástavní hodnotou nemovitosti. Banky standardně poskytují úvěry výše 70% hodnoty zastavené nemovitosti, v některých bankách i 100%. K hypotéce většina bank požaduje sjednané životní pojištění.

  Úvěry na bydlení představují zhruba 80 % všech dluhů. Někteří ekonomové soudí, že pro spotřebitele je rizikovější spíše hypotéka, protože při patnáctileté či delší době splatnosti úvěru člověk nemůže odhadnout, jak se bude vyvíjet jeho finanční situace. a druhou stranu banka si u tohoto typu půjček pečlivě vybírá své klienty a finančně nezajištěným klientům hypotéku ani nenabídne.

Následující tabulka názorně zobrazuje srovnání služeb při poskytování výše uvedených produktů bankovními a nebankovními společnostmi.

	bankovní spotřebitelský úvěr	**nebankovní** spotřebitelský úvěr
úročení	nižší	vysoké
doba posouzení žádosti	někdy i týden	okamžitě
požadavky na zajištění	ano	ne
prověřování bonity	ano	pouze u vyšších částek
nutnost pravidelných příjmů	ano	ne
vedlejší poplatky	ano	ne

V současné době nabízejí bankovní i nebankovní společnosti mnoho produktů, se kterými jsou spojeny různé výhody a nevýhody. Zájemci mohou získat peníze v hotovosti či na účet ještě tentýž den, někdy i do několika minut. Rozdíly jsou nejen v nabízených službách, ale vyplývají také z povahy společností, které daný produkt poskytují. Záleží tedy na občanovi, kterou společnost – bankovní či nebankovní – zvolí. Vždy je vhodné zjistit si nabídky více poskytovatelů a ověřit si, že je úvěr nabízen za opravdu výhodných podmínek.

3.2 POSKYTOVÁNÍ PŮJČEK V BANKOVNÍM I NEBANKOVNÍM SEKTORU

Půjčit si peníze je tedy možné u bankovních i nebankovních společností. V důsledku konkurence bohužel není výjimkou, že i solidní bankovní instituce používá pro získání klientely poměrně neférové taktiky.

Počátkem roku 2006 uskutečnilo Sdružení Spes průzkum podmínek pro poskytování půjček v bankovním a nebankovním sektoru – tedy u bank, nebankovních poskytovatelů drobných půjček, poskytovatelů spotřebitelských úvěrů a zastaváren.

Bylo zjištěno, že klienti často nemají dostatek času na pročtení smlouvy, v mnohých případech si ji dokonce nemohou vzít domů a v klidu si ji přečíst. Rozhodování tedy probíhá v určité časové tísni a ve stresu. Vše je podpořeno také tím, že spotřebitel se ve spleti podmínek neumí orientovat a nevěnuje pozornost poznámkám psaným pod textem. Hlavně u nebankovních institucí jsou nastaveny velmi tvrdé podmínky ručení či zajištění úvěru. Tyto podmínky navíc bývají napsány tak malým písmem, že je lze obtížně přečíst.

Provedený průzkum dále prokázal, že mnohé instituce uvádějí zákazníky v omyl tím, že na reklamních letácích uvádějí jinou roční procentní sazbu nákladů (RPSN), než která je uvedena ve smlouvě. V jednom případě se měl klient dozvědět výši RPSN až po podepsání smlouvy prostřednictvím pošty.

Nejnižší bankovní půjčky začínají na 15 000 Kč, proto se mnozí občané, kteří potřebují nižší částku, obrátí s žádostí o půjčku na společnosti, které sice peníze poskytnou mnohdy ihned, ale zato vyžadují vysoké úroky. Z výsledků průzkumu také vyplynulo, že čím jsou půjčky nižší, tím jsou relativně vyšší náklady na jejich splácení. Přesto se i tento typ poskytování půjček těší rostoucímu zájmu klientů.

Je zřejmé, že pro případné zájemce o úvěr či půjčku je velmi těžké orientovat se ve všech nabídkách, rozumět všem ekonomickým pojmům a správně si spočítat, jaký úvěr je výhodnější. Občané se tím dostávají do pozice slabší

smluvní strany a vinou různých neseriózních firem se finanční výpomoc může stát spíše jejich zhoubou. Příčinou neschopnosti splácení půjček může být také velmi nevýhodně koncipovaná smlouva.

3.3 REKLAMNÍ STRATEGIE BANKOVNÍCH A NEBANKOVNÍCH SPOLEČNOSTÍ

Prodej finančních produktů je stejně jako prodej ostatních druhů zboží či služeb podporován rozsáhlými a přesně cílenými reklamními kampaněmi bankovních i nebankovních společností.

Podle průzkumu České obchodní inspekce (ČOI) v oblasti kontroly reklamy bylo zjištěno, že z celkového počtu 325 různých typů reklam zaměřených na finanční produkty jich stanoveným požadavkům neodpovídalo 44. Reklamy například neobsahovaly informace o výši ukazatele RPSN nebo informaci o tom, jak se tento ukazatel vypočte.

Reklama v televizi

Reklamní strategii uplatňovanou v televizích, považují odborníci za jednu z nejpropracovanějších. Televizní spoty nejnázorněji ukazují produkt, který je nabízen. Reklamy mají i určitý děj, který případného klienta může zaujmout a motivovat k zapůjčení peněz.

Velmi často běží v televizi reklama, kdy pán přijede i s celou rodinou k venkovní přepážce a jen zpoza stočeného okénka v autě řekne obsluze: „Za 50“. „Ano, jistě, 50 tisíc, hned to bude,“ odpoví paní u pultíku a za chvilku rodina i s penězi spokojeně odjíždí. V této reklamě je naznačeno, jak rychle se dá půjčka vyřídit, že není nutné prokazovat svůj příjem a ani není nutné zabývat se složitým papírováním.

Půjčky u bank ale vyžadují více času, klienti jsou důkladněji prověřováni, a proto stále více občanů raději využívá služeb nebankovních společností. Zde je vyřízení půjčky daleko jednodušší a na tuto „přednost“ firmy zaměřují své reklamy.

Reklama v rozhlase

Vyjádřit, jaký produkt společnost nabízí, je v rozhlasové reklamě o něco těžší než v televizi. Slogany o nabídce finanční výpomoci je možné slyšet celý den při přestávkách ve vysílání. Tyto slogany bývají většinou nápadité, aby zaujaly, a zároveň jednoduché, aby se daly zapamatovat.

Reklama na internetových stránkách

Stále více občanů využívá služeb internetu, proto i zde umisťují některé firmy své reklamy, ať už prostřednictvím banneru nebo přímo na svých internetových stránkách. Firmy často popisují, jak se neřešitelná situace jejich nejmenovaného klienta díky nim vyřešila. Bývá zdůrazněno, že se jedná o osudy skutečných lidí. Východiskem pro tento typ reklamy je přesvědčení, že skutečné příběhy na potencionální klienty více zapůsobí.

Kromě těchto příběhů se objevují i různé inzeráty např.: *Bankovní a nebankovní půjčky pro zaměstnané, nezaměstnané, důchodce, rentiéry, OSVČ, ženy na mateřské dovolené či osoby bez prokazatelného příjmu. Schválení po telefonu do 30 min. Bez poplatků. Poplatek až když víte, že máte půjčku schválenou.* Podobné inzeráty je možné nalézt na internetových stránkách, které ani s půjčkami přímo nesouvisí. V tomto případě by měl být spotřebitel obzvlášť opatrný. Pokud nemají poskytovatelé půjčky své vlastní stránky s popisem nabízených produktů a služeb, mělo by to být pro spotřebitele varováním.

Tištěná reklama

Také v novinách a časopisech se spotřebitelé setkají s reklamou bankovních i nebankovních společností. Tyto reklamy jsou obvykle barevné, aby nebyly přehlédnutelné. Výhodné půjčky jsou zvýrazněny tučnými písmeny. I zde bývá uplatňována strategie příběhů „skutečných lidí“.

Existuje také velké množství různých letáčků, které jsou doručovány přímo do poštovních stránek. Na letácích bývá např. uváděno, že už jen jejich obdržení znamená zisk 500,- Kč. Spotřebitele také snadno naláká přislib, že mohou splnit sen svým blízkým. Tato reklama je zaměřena na lidské city a firmám se díky ní většinou podaří získat další klienty, kteří by na jiný typ reklamy nezareagovali.

Další formou tištěné reklamy je zasílání nabídky poštou až do schránky. Občan obdrží propracované informace o tom, co společnost nabízí, dále formulář žádosti o půjčku a

zároveň je přiložena nová kreditní karta. Po vyplnění a odeslání formuláře s osobními údaji společnost jeho příjem potvrdí a spotřebitel může ihned utrácet. Kreditní karta je v obálce umístěna proto, aby spotřebitel mohl co nejpohodlněji a nejrychleji využít služeb firmy.

Reklama v super- a hypermarketech prostřednictvím osobního prodeje

V různých super- a hypermarketech existují kanceláře, kde je nabízen a vyřizován splátkový prodej. Tyto kanceláře jsou specializované, proto si spotřebitel může zařídit nákup na splátky, ještě než vstoupí za oblast s pokladnami.

Ačkoliv si to občané neuvědomují, je reklama velmi účinným nástrojem k jejich získání. Jejím výsledkem je, že se mnoho občanů nechá zlákat výhodnými půjčkami a příliš nepřemýšlí o důsledcích takového rozhodnutí.

Z tohoto pohledu by jedním z vysoce účinných nástrojů prevence vzniku dluhových situací bylo využití reklamních strategií na podporu zvyšování informovanosti občanů o negativních dopadech neuváženého čerpání půjček či výběru nevhodného finančního produktu.

4. smlouvy

Pracovníci OPP se při řešení dluhové problematiky často setkávají s problémy, které vznikají v důsledku neopatrnosti při uzavírání smluv. Občané se často dostanou do obtížné situace, protože se neumí orientovat v problematice, nemají představu o náležitostech smlouvy, nepřečtou si podrobně její celé znění nebo nerozumí stanoveným podmínkám. Z tohoto důvodu je problematice smluv věnována celá tato kapitola.

4.1 SOUVISEJÍCÍ LEGISLATIVA

Téměř každodenně jsou občané vystaveni potřebě uzavírat smluvní vztahy. Tato potřeba se stala součástí moderní společnosti, přesto mnohdy občané ani nevědí, jaká práva mají a kde lze nalézt právní úpravu smluv, které běžně uzavírají.

Právní úprava smluvních vztahů je v českém právním řádu stanovena zejména v občanském a obchodním zákoníku a odpovídá principům užívaným v zemích Evropské unie. **Občanský zákoník** upravuje občanskoprávní vztahy, přispívá tedy k naplňování občanských práv. Vztahuje se na majetkové vztahy fyzických a právnických osob, majetkové vztahy mezi těmito osobami a státem a vztahy, které vyplývají z práva na ochranu osob (pokud tyto nejsou upraveny např. v obchodním zákoníku). **Obchodní zákoník** upravuje zejména postavení podnikatelů, jejich obchodní závazkové vztahy a některé vztahy, které se týkají jejich podnikání. Jestliže není možné postupovat podle těchto ustanovení, použijí se předpisy práva občanského. Pokud nejsou obě strany závazkového vztahu podnikatelskými subjekty, mohou se domluvit, že jejich vztah se bude řídit podle ustanovení obchodního zákoníku.

Občané se mohou domáhat svých práv také prostřednictvím **zákona o ochraně spotřebitele**. V tomto zákoně jsou stanoveny některé podmínky podnikání významné pro ochranu spotřebitele, úkoly veřejné správy v oblasti ochrany spotřebitele a další.

4.2 BLIŽŠÍ VYMEZENÍ NĚKTERÝCH SMLUV

Obecně lze říci, že při úpravě smluvních vztahů jsou účastníci povinni dbát, aby bylo odstraněno vše, co by mohlo vést k vzniku rozporů. Pokud účastník uzavře smlouvu v tísni a za nápadně nevýhodných podmínek, má právo na odstoupení od smlouvy. Účastníci mohou uzavřít i takovou smlouvu, která není zvláště upravena. Smlouva však nesmí odporovat platné právní úpravě (z.č.40/ 1964 Sb. Občanský zákoník).

Návrh smlouvy musí být projevem vůle obou stran (na straně jedné konkrétní osoba nebo více osob a na straně druhé navrhovatel), návrh smlouvy působí od doby doručení určené osobě. Smlouva je uzavřena okamžikem, kdy určená osoba návrh na uzavření přijme.

a) Spotřebitelská smlouva

Mezi spotřebitelské smlouvy jsou řazeny smlouva kupní a smlouva o dílo, dále pak smlouvy upravené v části osmé občanského zákoníku, pokud smluvními stranami jsou na jedné straně spotřebitel a na druhé straně dodavatel.

Spotřebitel *- je osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti.*

Dodavatel *- je osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy jedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti.*

- ***Kupní smlouva***

  Pro formu smlouvy nejsou předepsány žádné náležitosti, tedy lze ji uzavřít jakýmkoliv způsobem. Převážně je uzavírána ústně nebo mlčky, a to způsobem, který nevzbuzuje pochybnosti o tom, co jím účastníci právního úkonu chtěli projevit (kupující si zboží vybere, zaplatí a převezme). Shoda mezi prodejcem a kupujícím alespoň na předmětu koupě a ceně je základním předpokladem vzniku kupní smlouvy. Z kupní smlouvy vznikne prodávajícímu povinnost předmět koupě kupujícímu odevzdat a kupujícímu povinnost předmět koupě převzít a zaplatit za něj prodávajícímu dohodnutou cenu.

  Spotřebitelé nejčastěji platí hotově, stále však narůstá počet prodejů na úvěr či na splátky. V případě prodeje na úvěr se cena stane splatnou až po uplynutí určité doby od uzavření smlouvy, tento obchodní vztah je blíže vymezen v zákoně o spotřebitelském úvěru. Při prodeji na splátky se prodejce s kupujícím dohodne na výši splátek a době jejich splatnosti. Je-li ve smlouvě sjednáno, může dodavatel žádat zaplacení ceny nebo jejího zbytku najednou.

- ***Smlouva o dílo***

  Smlouva o dílo je vzájemný závazkový vztah, jehož účelem je poskytnout objednateli podle stanoveného zadání dílo za úplatu. Provedení díla za úplatu je podstatnou náležitostí smlouvy.

  Pokud není dílo zhotoveno na počkání, je zhotovitel povinen vydat potvrzení o převzetí objednávky. Písemně uzavíraná smlouva má zejména obsahovat tyto náležitosti:

  - označení předmětu díla a jeho rozsah
  - cenu za provedení díla stanovenou odhadem nebo rozpočtem, příp. cenu pevně stanovenou
  - v jaké jakosti je provedení díla požadováno
  - termín pro zhotovení

b) Smlouva o půjčce

Smlouva o půjčce je velmi častým typem smlouvy. Běžně bývá uzavírána ústní formou. I když zákon písemnou formu nepředepisuje, je písemné zakotvení práv a povinností smluvních stran velmi výhodné. Smlouvou o půjčce přenechává **věřitel** dlužníkovi věci, zejména peníze, a **dlužník** se zavazuje vrátit po uplynutí dohodnuté doby věci stejného druhu.

Definičním znakem půjčky je, že předmět smlouvy musí být druhově určen. Toto rozlišení věcí je známo minimálně z římského práva. Druhově určená věc může být libovolně nahrazena jinou věcí stejného druhu (mouka, mléko, peníze), kdežto speciálně určená věc je jedinečná (socha, konkrétní obraz) a má význam pouze v tomto unikátním provedení. Nelze např. Leonardův obraz zaměnit za obraz Salvatora Daliho. Ve smlouvě o půjčce tedy jde o druhově určené věci, v naprosto drtivé většině případů o peníze.

Ve smlouvě budou uvedeny především: výše půjčky, výše úroku z půjčky a doba její splatnosti.

Půjčka jako pojmenovaný smluvní typ v občanském zákoníku zahrnuje možnost věřitele požadovat po dlužníkovi za půjčku úrok. Půjčení peněz lze dohodnout jak s úroky, tak bezúročně. Tím se liší od výpůjčky, kterou vznikne vypůjčiteli právo věc po dohodnutou dobu užívat bezplatně. Úrok je možné chápat jako odměnu věřitele za to, že půjčil svoje peníze dlužníkovi a dlužník s nimi může disponovat jako s vlastními penězi.

Je vhodné velmi přesně určit výši úroku a způsob splácení, neboť právě to bývá oblast, kde nejsnadněji dochází k neočekávaným sporům či komplikacím. Termíny, výše nebo počet splátek nejsou zákonem předepsány, záleží výhradně na dohodě smluvních stran. Je také vhodné, aby se smluvní strany shodly i na postupu v případech, kdy by se dlužník od připraveného splátkového scénáře odchýlil a dohodnuté závazky se zakotvily do smlouvy.

4.
smlouvy

Bezúročné půjčky mohou být poskytovány zaměstnavatelem nebo jsou vydávány z rozpočtu obcí. Jestliže se osoba ve smlouvě zaváže ke splacení nejpozději do 5 let od poskytnutí peněz, může získat půjčku v hotovosti nebo účelově vázanou nejvýše do 20 tisíc Kč.

Bezúročné půjčky jsou poskytovány také jako zvláštní forma peněžní dávky sociální péče, a to těm občanům, kteří se ocitli v nepříznivé životní situaci, tuto situaci mohou pomocí půjčky překonat a nemohou půjčku získat jiným způsobem. Tyto půjčky jsou vydávány z rozpočtů obcí a není na ně právní nárok. Tento typ půjček se ale v současné době téměř nevyužívá, protože obce nejsou jakkoli motivovány k jejich poskytování. K tomu by pravděpodobně dopomohla rozumnější úroková sazba.

c) Smlouva o spotřebitelském úvěru

Smlouvu o spotřebitelském úvěru a její náležitosti upravuje zákon č. 321/2001 Sb. o spotřebitelském úvěru. Smlouva musí být písemná, jedno vyhotovení musí obdržet spotřebitel.

Smlouva musí obsahovat:

- stanovenou **roční procentní sazbu nákladů (RPSN)** na spotřebitelský úvěr podle přílohy zákona č.321/2001 Sb. (RPSN představuje úhrn všech poplatků a jiných nákladů, které musí dlužník věřiteli zaplatit),
- stanovené podmínky, za kterých může být roční procentní sazba nákladů na spotřebitelský úvěr upravena,
- stanovenou maximální výši spotřebitelského úvěru,
- výše jednotlivých splátek a jejich počet,
- přesné časové rozvržení jednotlivých plateb,
- závazek věřitele informovat spotřebitele v průběhu plnění smlouvy o všech změnách roční procentní sazby nákladů na spotřebitelský úvěr,
- u smluv, ve kterých se sjednává koupě najaté věci, je nutné uvést výši spotřebitelského úvěru,
- ustanovení o právu na splacení spotřebitelského úvěru před stanovenou lhůtou,
- podmínky, za kterých lze předčasně ukončit smluvní vztah,
- způsob placení.

d) Nájemní smlouva

Od 1. 1. 1995 platí, že smlouva o nájmu bytu musí být písemná. Smlouva musí obsahovat:

- označení bytu,
- označení příslušenství bytu,
- rozsah jejich užívání,
- výši nájemného a úhrad za plnění spojená s užíváním bytu.

Pokud chybí některá z uvedených náležitostí, je smlouva neplatná.

Není-li ve smlouvě výslovně uvedena doba nájmu, předpokládá se, že smlouva byla uzavřena na dobu neurčitou. Takovou smlouvu pak může pronajímatel ukončit zpravidla pouze výpovědí ze zákonem stanovených důvodů.

U družstevních bytů mohou další požadavky vyplývat ze stanov družstva. Nájemce družstevního bytu by se měl se stanovami seznámit před podpisem smlouvy.

e) Cestovní smlouva

Cestovní smlouva je upravena v občanském zákoníku, musí být písemná a musí obsahovat tyto náležitosti:

- označení smluvních stran,
- vymezení zájezdu,
- cenu zájezdu,
- je-li součástí zájezdu ubytování – jeho polohu, kategorii, stupeň vybavenosti a hlavní charakteristické znaky,
- pokud je součástí doprava – druh, charakteristiku a kategorii dopravního prostředku, údaje o trase cesty,
- je-li součástí zájezdu stravování – jeho způsob a rozsah,
- je-li realizace zájezdu podmíněna dosažením minimálního počtu zákazníků – musí být tato skutečnost výslovně uvedena,
- stanovené podmínky pro účastníky zájezdu (povinné připojištění, očkování).

4.3 ROČNÍ PROCENTNÍ SAZBA NÁKLADŮ

Roční procentní sazba nákladů (RPSN) představuje úhrn všech poplatků a jiných nákladů, které musí dlužník věřiteli zaplatit (podle povinností plynoucích z úvěrové smlouvy). RPSN vypovídá o úrovni platebních podmínek úvěru, je vyjádřená procentním podílem z dlužné částky za období jednoho roku.

RPSN není totožná s roční úrokovou mírou, při jejím výpočtu je použit odlišný vzorec. Při výpočtu RPSN jsou zahrnuty platby splátek a další platby nákladů na spotřebitelský úvěr, které ukládá zákon o spotřebitelském úvěru. Příklady dalších plateb, které se zahrnují do výpočtu RPSN:

- poplatky vážící se k uzavření smlouvy (např. administrativní poplatky),
- poplatky vážící se k posouzení žádosti o úvěr,
- poplatky za přijetí platby spotřebitelského úvěru,
- poplatky za převod peněžních prostředků a poplatky za vedení účtu, pokud jsou nepřiměřeně vysoké a spotřebitel nemá možnost volby způsobu placení,
- platby za pojištění nebo záruku, pokud se bude jednat o pojištění nebo záruku, která má věřiteli zajistit splacení úvěru v případě smrti spotřebitele, jeho invalidity, pracovní neschopnosti nebo nezaměstnanosti,
- odkupní cena předmětu leasingu (kupní cena hrazená leasingovým nájemcem leasingovému pronajímateli, po jejíž úhradě se leasingový nájemce stává vlastníkem předmětu leasingu).

Způsob výpočtu RPSN je uveden v příloze zákona o spotřebitelském úvěru, a to následujícím způsobem:

$$\sum_{K=1}^{K=m} \frac{A_K}{(1+i)^{t_K}} = \sum_{K'=1}^{K'=m'} \frac{A'_{K'}}{(1+i)^{t_{K'}}}$$

Význam písmen a symbolů:
K pořadové číslo půjčky téže osoby; **K´** číslo splátky; $\mathbf{A_K}$ výše půjčky číslo K; $\mathbf{A'_{K'}}$ výše splátky číslo K´; ∑ celkový souhrn; **m** číslo poslední půjčky; **m´** číslo poslední splátky; $\mathbf{t_K}$ interval, vyjádřený v počtu roků a ve zlomcích roku, ode dne půjčky č.1 do dnů následných půjček č.2 až po poslední půjčku (m); $\mathbf{t_{K'}}$ interval, vyjádřený v počtu roků a ve zlomcích roku, ode dne půjčky č.1 do dnů splátek nebo úhrad poplatků č. 1 až po poslední splátku (m´); **i** hledaná roční procentní sazba nákladů na spotřebitelský úvěr, kterou je možno vypočítat (buď algebraicky nebo numericky opakovanými aproximacemi na počítači), jestliže jsou hodnoty ostatních veličin rovnice známy buď ze smlouvy nebo odjinud.

Poznámky k výpočtu RPSN na spotřebitelský úvěr:

- částky hrazené oběma smluvními stranami v různých dobách nemusí být nutně stejné a nemusí být nutně hrazeny ve stejných intervalech,
- počátečním dnem je den první půjčky,
- intervaly mezi daty použitými při výpočtu se vyjadřují počtem roků nebo zlomky roku. Pro délku roku se používá 365 dnů nebo 365,25 dne nebo (v přestupných letech) 366 dnů, 52 týdnů nebo 12 měsíců stejné délky. Pro průměrnou délku tohoto měsíce se předpokládá 30,41666 dnů (tj. 365/12),
- výsledek výpočtu se vyjádří s přesností na nejméně jedno desetinné místo. Pro zaokrouhlování na určitý počet desetinných míst platí následující pravidlo: Je-li číslice na desetinném místě za desetinným místem, na které se zaokrouhluje, větší než 5 nebo rovna 5, zvýší se číslice na zaokrouhlovaném desetinném místě o jedničku.

RPSN si může občan zjistit sám pomocí kalkulaček na internetových stránkách, např. na www.penize.cz pod odkazem nástroje.

5.
exekuce

V roce 2005 se zvýšil počet nově nařízených soudních exekucí na 270 480 (tj. 74%), v předchozím roce bylo nařízeno „pouhých“ 155 150 exekucí. Vzrostl především počet exekucí za drobné dluhy do 10 000 korun. Jednalo se většinou o neplacení pokut policii a dopravním podnikům, účty za elektřinu a telefon nebo neplacení povinného zdravotního pojištění.

5.1 EXEKUTOR

V září 2001 byla zákonem zřízena **instituce exekutora**, tedy soukromé osoby, kterou stát pověřil výkonem **exekuční činnosti**. Svou činnost vykonává nezávisle a je při ní vázán jen Ústavou České republiky, zákony a jinými právními předpisy a rozhodnutími soudu vydanými v řízení o výkonu rozhodnutí a exekučním řízení.

Exekutor je ze zákona vybaven rozsáhlými pravomocemi, které mu především umožňují **získávat informace o dlužnících** (neboli **povinných**) **a jejich majetku**. Součinnost jsou povinny mu poskytnout soudy, orgány státní správy, banky, pojišťovny, penzijní fondy, obchodníci s cennými papíry a další právnické i fyzické osoby. Má tedy možnost zjistit čísla bankovních účtů a pojistek, vlastnictví nemovitého majetku a motorových vozidel, zaměstnavatele. Exekutor může hned obestavit mzdu, u nemovitosti vyznačit záznam do katastru nemovitostí, vyhledat a nechat odtáhnout auto. Často vyšle někoho i na místní šetření, aby zjistil další podrobnosti přímo v místě dlužníkova bydliště nebo podnikání.

Podle občanského soudního řádu **exekutor nesmí zabavit věci, které povinný nezbytně potřebuje k uspokojování hmotných potřeb svých a své rodiny nebo k plnění pracovních úkolů nebo výkonu podnikatelské činnosti** a věci, jejichž prodej by byl v rozporu s morálními pravidly. Jedná se zejména o oděvy a obvyklé vybavení domácnosti (postel, stůl, židle, sporák), snubní prsten, zdravotnické potřeby a pomůcky a hotové peníze do 1 000,- Kč. Pokud se povinný živí jako taxikář, **automobil** k plnění pracovních úkolů potřebuje, ale pokud s ním jen jezdí do práce, tak nikoliv. Věci, které povinný nezbytně potřebuje k podnikání, zabavit nelze, ale **exekutor může prodat celý jeho podnik** (živnost, společnost), případně jeho část.

Exekutor může zabavit téměř všechny věci, o nichž má důvod domnívat se, že patří povinnému. Pokud to budou věci někoho jiného, musí to tato osoba prokázat a neprodleně podat tzv. **vylučovací žalobu** k soudu, který exekuci nařídil. Nařízením exekuce je postihován celý dlužníkův majetek. Dlužník nesmí se svým majetkem nakládat vyjma běžné obchodní činnosti, uspokojování základních životních potřeb a udržování a správy majetku.

Exekutor může povinného předvolat k prohlášení o majetku - pokud by vyšlo najevo, že v něm povinný uvedl nesprávné nebo neúplné údaje. Takový postup lze pokládat za maření úředního výkonu rozhodnutí a poškozování věřitele. Zjistí-li exekutor, že povinný takto postupuje, může na něj podat trestní oznámení a všechny tyto úkony prohlásit za neplatné a to i se zpětnou platností.

5.2 VÝKON ROZHODNUTÍ (EXEKUCE)

Výkon rozhodnutí je možno provést třemi základními způsoby, a sice:

1) zaplacením peněžité částky,
2) uložením jiné povinnosti,
3) prodejem zástavy.

Výkon rozhodnutí (exekuce) ukládající zaplacení peněžité částky lze vykonat:

- srážkami ze mzdy nebo jiných příjmů,
- přikázáním pohledávky (mj. z bankovních vkladů – mzda, dávky sociální podpory),
- prodejem movitých věcí a nemovitostí,
- prodejem podniku.

Výkon rozhodnutí ukládajícího jinou povinnost, než zaplacení peněžité částky, se řídí povahou uložené povinnosti:

- vyklizením,
- odebráním věci,
- rozdělením společné věci,
- provedením prací a výkonů.

Výkon rozhodnutí prodejem zástavy lze pro zajištěnou pohledávku provést:

- prodejem zastavených movitých a nemovitých věcí,
- věcí hromadných,
- souborů věcí a bytů nebo nebytových prostorů ve vlastnictví podle zvláštního zákona,
- přikázáním zastavené peněžité pohledávky,
- postižením zastavených jiných majetkových práv.

Průběh exekuce odebráním věci

Za průběh exekuce zodpovídá **soudní exekutor**, jemuž bylo soudem svěřeno její provedení. Některé úkony mohou provádět i jeho zaměstnanci – **exekutorský koncipient a exekutorský kandidát**. Vykonáním jednoduchých úkonů, které souvisí s exekuční činností, může exekutor pověřit i další své zaměstnance.

Nařízení exekuce se zpočátku dlužník nedozví, protože soud, exekutor ani věřitel ho o tom nebudou ihned informovat. **Usnesení o nařízení exekuce** mu bude doručeno jako poslednímu účastníkovi řízení až společně s **exekučními příkazy** postihujícími jeho majetek nebo mzdu.

Před vstupem exekutora do bytu je vhodné požadovat **předložení služebního průkazu a listin týkajících se exekuce**. Exekutor nebo jeho zaměstnanci by měli předložit **soudní usnesení o nařízení exekuce a exekuční příkaz** s kulatým razítkem a podpisem exekutora uvedeného v usnesení o nařízení exekuce. Pokud se exekutor a jeho zaměstnanci nechovají při výkonu exekuční činnosti slušně, mohou se občané obrátit na **exekutorskou komoru** (www.exekutorskakomora.cz) a podat stížnost, popř. trestní oznámení.

Při soupisu majetku může exekutor vstoupit do bytu, provozovny a dalších prostor, v nichž má povinný svůj majetek, a to dokonce i v nepřítomnosti dlužníka. Požádá o asistenci policie a přizve si zámečníka, který zamčené dveře otevře. Na rozdíl od soudního vykonavatele **movitý majetek jen neoznačí nálepkami, ale rovnou jej může zabavit a odvézt**.

Povinný má právo požádat soud o **odklad exekuce** podle § 266 odst. 1 Občanského soudního řádu. Jedná se o případy, kdy se povinný "bez své viny ocitl přechodně v takovém postavení, že by neprodlený výkon rozhodnutí mohl mít pro něho nebo pro příslušníky jeho rodiny zvláště nepříznivé následky a věřitel (**oprávněný**) by nebyl odkladem výkonu rozhodnutí vážně poškozen". **Pokud soud žádosti vyhoví, exekutor bude pokračovat v exekuci až po uplynutí doby odkladu**.

Po odebrání dlužníkových věcí **následuje dražba**, jejíž výnos se použije na úhradu vymáhané pohledávky a nákladů exekuce.

Exekuce se týká nejen povinného, ale i jeho rodiny. Jde-li o vymáhání závazku vzniklého za doby trvání manželství, **exekuce se vztahuje i na majetek ve společném jmění manželů**. Rozsah společného jmění manželů lze zúžit tzv. majetkovou smlouvou. Odvolávat se na majetkovou smlouvu při řešení závazků je možné jen tehdy, pokud o její existenci i obsahu byl věřitel prokazatelně informován už při vzniku závazku.

Exekuce trvá, dokud není vše vymoženo, dokud ji soud nezruší, povinný neskončí v konkurzním řízení, nezemře či nezanikne, jedná-li se o právnickou osobu.

5.3 JAK SE VĚŘITEL MŮŽE DOMOCI SVÝCH PRÁV

Není-li dlužník ochoten dohodnout se s věřitelem po dobrém nebo nesplní-li, to co mu slíbil, je třeba zvolit jiné řešení. Existují v zásadě dvě možnosti dalšího postupu – **cesta soudního a mimosoudního vymáhání**.

Pokud se věřitel rozhodne pro soudní vymáhání, je dobré navštívit některou z advokátních kanceláří. V rámci úvodní (zpravidla bezplatné) konzultace advokát zjistí základní informace o případu a navrhne věřiteli další možný postup. Jestliže se věřitel s advokátem dohodne na právním zastoupení, je podepsána **mandátní smlouva**, v níž bude mj. uvedena i výše odměny advokáta nebo způsob jejího výpočtu (odměna smluvní vycházející z hodnoty věci nebo z hodinové sazby advokátní kanceláře; odměna stanovená pevnou částkou za vyřešení případu anebo odměna mimosmluvní daná advokátním tarifem). Například ve sporu o zaplacení peněžité částky ve výši 100 000 Kč činí sazba mimosmluvní odměny 3 250 Kč za každý úkon (převzetí a příprava zastoupení, prostudování spisu, účast na jednání před soudem a jiné). **Náklady na právní zastoupení mohou být uplatňovány na dlužníkovi**.

Právní zástupce věřitele sepíše a podá žalobu k soudu, na základě které je na dlužníkovi domáháno zaplacení jeho závazku. Dále je nutné zaplatit **soudní poplatky**. Poplatky jsou stanoveny buďto procentem z hodnoty předmětu sporu nebo pevnou sazbou. Je-li hodnota předmětu sporu nižší než 15 000 Kč, soudní poplatky činí 600 Kč, nad 15 000 Kč pak 4% z hodnoty. Pokud tedy věřitel podává žalobu o zaplacení jeho pohledávky ve výši 100 000 Kč, pak soudní poplatek činí 4 000 Kč. Výši soudních poplatků a výši paušální sazby odměny za právní zastupování lze pro konkrétní případ nalézt například na www.kalkulator.cz.

Je-li věřitelův nárok řádně doložen a z podání je vše patrné, může soud rovnou vydat **platební rozkaz**. V něm je soudem nařízeno, kdo zaplatí komu a také co zaplatí. Pouze v případě, že proti tomuto soudnímu rozhodnutí podá některý z účastníků řízení odpor nebo se nepodaří platební rozkaz někomu z účastníků řízení doručit, nařídí soud jednání. V těchto případech pak věřitel musí u soudu vysvětlovat a dokládat okolnosti vzniku jeho pohledávky. Výsledkem jednání je **rozsudek**. V obou případech se musí počkat, než uplyne odvolací lhůta a soudní rozhodnutí nabude právní moci a stane se vykonatelným. Věřitel zajistí **provedení nuceného výkonu rozhodnutí**.

Výkon pravomocného soudního rozhodnutí lze zajistit dvojím způsobem – buďto **prostřednictvím soudu** nebo **soudního exekutora**. I když obě možnosti znějí podobně, je mezi nimi zásadní rozdíl. Pokud se věřitel obrátí na soud, musí čekat delší dobu, než na jeho případ přijde řada. **Soudní vykonavatelé** realizují výkony rozhodnutí postupně, výkonů rozhodnutí je velké množství, takže se čeká mnoho měsíců nebo i let. Nepochybnou komplikací je také to, že soud je vázán návrhem způsobu provedení výkonu rozhodnutí, který obdrží od věřitele. Návrhy jsou vyřizovány postupně jeden po druhém a je na věřiteli, aby přitom označil majetek povinného (dlužníka).

5.4 JAK ZAJISTIT PROVEDENÍ EXEKUCE

Předpokladem provedení exekuce je existence **exekučního titulu** (tzn. rozsudku, platebního rozkazu či trestního příkazu), na jehož základě lze podat **návrh na nařízení exekuce** okresnímu (v Praze obvodnímu) soudu příslušnému podle místa bydliště nebo sídla dlužníka.

Už v této fázi je dobré obrátit se na některého soudního exekutora (seznam exekutorů je k dispozici na internetových stránkách www.exekutorskakomora.cz. Každý exekutor může vykonávat činnost na celém území České republiky, ale s ohledem na výdaje je nejvhodnější **vybírat exekutora sídlícího v blízkosti dlužníka**.

Soud by měl rozhodnout o nařízení exekuce do 15 dnů od doručení návrhu. V praxi to však bývá o něco později. Po nařízení exekuce je ten, kdo podal návrh na nařízení exekuce, vyzván exekutorem ke **složení zálohy na náklady exekuce**, která může činit přibližně 5% z vymáhané částky. Bude-li exekuce úspěšná, dostane oprávněný zálohu zpět, protože veškeré **náklady exekuce** (včetně zákonem stanovené 15% odměny exekutora) **jsou vymáhány na povinném**.

Mnozí exekutoři požadují **uzavření smlouvy o provedení exekuce**, ve které je stanovena odměna za úspěšné a rychlé provedení exekuce. **Na tuto odměnu ale není právní nárok**, proto musí každý občan sám zvážit, zda smlouvu podepíše, a zaváže se tak sjednanou odměnu zaplatit.

5.5 OSOBNÍ BANKROT

V Česká republice vejde pravděpodobně v platnost **nový konkurzní zákon**, který by měl přispět zejména k urychlení konkurzů. Tento zákon by měl přinést výrazně lepší postavení věřitelům a nově bude zaveden tzv. **osobní bankrot**.

Osobní bankrot neboli oddlužení se týká občanů, kteří přestanou být schopni splácet hypotéky nebo jiné dluhy. Tito neplatiči by podle návrhu měli mít dvě možnosti:

- dohodnou se s bankou a soudem na splátkovém kalendáři (může být až pětiletý). V případě splátkového kalendáře si neplatiči ponechají jen životní minimum, ale zůstane jim jejich majetek,
- druhou variantou by bylo ponechání příjmů, ale prodej majetku neplatičů.

Zákon nyní musí ještě projednat Senát a podepsat prezident republiky. V případě jeho schválení bude nový konkurzní zákon platný od **1. července 2007**.

6. dluhová problematika

6.1 CHARAKTERISTIKA DLUHŮ

Jak již bylo uvedeno, jsou způsoby řešení dluhové problematiky v některých zemích na pokročilejší úrovni než je tomu v ČR. Zatímco u nás ještě neexistuje žádné oficiální členění dluhů, jsou v zahraničí (např. ve Velké Británii) rozlišovány prioritní (přednostní) a ostatní (nepřednostní) dluhy. Prioritní dluhy je nutné řešit jako první, neboť jsou důležitější než všechny o-statní. Jsou to ty dluhy, které mají starší datum splatnosti a které představují pro dlužníka větší ohrožení jeho existence. Z pohledu nájemníka tak mohou být prioritními např. dluhy na nájmu či dluhy na službách spojených s užíváním bytu (elektřina, plyn, vodné). Ostatní dluhy s nejmladším datem splatnosti představují dluhy neprioritní. Do této skupiny jsou řazeny např. dluhy z katalogů (dovolená na splátky), povolené přečerpání konta nebo koupě věcí na splátky.

Náš systém tedy žádné oficiální členění dluhů zatím nezná, přesto je možné rozdělit dluhy do různých skupin podle různých hledisek.

Dělení dluhů dle předmětu

Tento způsob dělení vychází ze specifikace toho, za co nebo komu je dlužník dlužen. Při základním pohledu na seznam možných dluhů by bylo možno říci, že obecně existují dluhy, které jsou přednostní, a to z toho důvodu, že jejich neuhrazení znamená ohrožení uspokojování základních životních potřeb. Při podrobnějším zkoumání této problematiky je však nutno konstatovat, že v důsledku mohou být ohrožením uspokojování základních životních potřeb i zdánlivě „banální“ dluhy (např. neuhrazená pokuta za jízdu v MHD). Věřitel má totiž právo na získání dlužné částky např. provedením exekuce na mzdu – v případě nízkého příjmu rodiny to pak pro dlužníka může znamenat nedostatek financí na hrazení nájmu a služeb spojených s užíváním bytu a nastává riziko vzniku nového dluhu a následného vystěhování z bytu. Z tohoto pohledu nelze tedy jednoznačně určit tzv. prioritní a ostatní dluhy. Případným dlužníkům lze tedy doporučit, aby na všechny své dluhy (bez ohledu na to, jak vznikly) pohlíželi jako na prioritní, popř. se pokusili vyjednat s jednotlivými věřiteli délku a způsob splácení.

Při specifikaci dluhů je také důležité upozornit na to, že některé typy neplacených závazků neznamenají pouze vznik (příp. narůstání) dluhu, ale že jsou zároveň klasifikovány jako trestný čin (např. neplacení soudně stanoveného výživného).

Specifikace dluhů (dle předmětu)

- dluhy na nájemném
- dluhy na službách spojených s užíváním bytu (elektřina, plyn, vodné)
- dluhy na výživném
- dluhy vzniklé neplacením poplatků obci či státu (zdravotní či sociální pojištění, daně)
- dluhy vzniklé neplněním závazků ze smluv (splátky za nakoupené zboží, hypotéky)

Dělení dluhů dle situace vzniku

Dalším možným pohledem na dělení vzniklých dluhů je dělení podle toho, jakým způsobem či v jaké situaci dluh vznikl. Návrh tohoto dělení vychází ze zkušeností OPP při poskytování dluhového poradenství (příklady viz. kapitola 5.4.).

Smyslem tohoto způsobu dělení je poukázat na fakt, že existují různé varianty příčin vzniku dluhových situací, a nabourat tak již poněkud vžitý předpoklad, že dlužníky se stávají pouze lidé nezodpovědní, lidé s nízkými příjmy, lidé nezaměstnaní či jinak ohrožení. Toto dělení např. zviditelňuje, že je možné se v dluhové situaci ocitnout i bez vlastního přičinění (např. dluh způsobený manželem či manželkou).

Různé okolnosti vzniku dluhu také určují i různé možnosti řešení dluhové problematiky, což je důležité zejména při plánování a poskytování poradenské či praktické pomoci uživateli služeb dluhového poradenství.

Specifikace dluhů (dle situace vzniku)

Dluhy vzniklé neplněním smluvních podmínek

Možným příkladem tohoto typu dluhu je neplacení nájemného či poplatků za služby spojené s užíváním bytu, tedy neplnění podmínek stanovených v nájemní smlouvě. Důsledkem neplnění této povinnosti je vznik a narůstání dluhu a možnost ukončení nájemního vztahu ze strany pronajímatele a vystěhování dlužníka z bytu.

Dalším možným příkladem tohoto typu dluhu je nesplácení sjednaných splátek (hypotéka, spotřebitelská smlouva apod.).

Dluhy vzniklé neplněním povinností daných zákonem

Příkladem tohoto dluhu je neplnění vyživovací povinnosti k nezletilým dětem nebo ke zletilým dětem, které nejsou schopny se samy živit a soustavně se připravují na výkon povolání. Tato povinnost je zakotvena v Zákoně o rodině a ukládá přispívat na výchovu a výživu rodiči, který osobně nezajišťuje péči o dítě.

Důsledkem neplnění této povinnosti je vznik a narůstání dluhu na výživném. Neplacení výživného po dobu delší než tři měsíce je klasifikováno jako trestný čin a může být důvodem pro uložení trestu odnětí svobody.

Dluhy vzniklé neplacením pokut

Tyto dluhy vznikají nečinností uživatelů. Lidé dostanou pokutu (např. za jízdu městskou hromadnou dopravou bez platného jízdního dokladu) a domnívají se, že když ji nezaplatí, nebude se nic dít. Po nějaké době však obdrží rozhodnutí od soudu o exekuci či platební rozkaz s vyměřenou pokutou a vysokými úroky.

Dluhy vzniklé z ručení za půjčky

Tyto dluhy vznikají v případě, kdy ten, kdo byl povinen splácet, přestane tuto svou povinnost plnit. Dlužná částka je věřitelem vymáhána po ručiteli. Ručiteli nezbývá nic jiného, než aby dlužníkův závazek splatil a poté může peníze vymáhat na dlužníkovi.

Dluhy vzniklé za trvání manželství

Nejtypičtější situací tohoto druhu je, že se jeden z manželů zadluží (z jakéhokoliv výše popsaného důvodu) a druhý z manželů přichází do poradny s otázkou, zda a jak je možné ochránit se před partnerovými věřiteli a popř. před následnou exekucí.

Tento typ dluhů je zde uveden proto, že přestože se jedná o dluh vzniklý jednáním pouze jednoho z manželů, jsou oba manželé povinni plnit společně závazky vůči věřitelům. Tedy jestliže není splácen sjednaný závazek, je věřitel oprávněn vymáhat svoji pohledávku na manželovi/manželce (případně i na rozvedeném manželovi/manželce).

6.2 DŮSLEDKY NEPLACENÍ DLUHŮ

Neplacení dluhů vždy představuje větší či menší komplikaci života dlužníka. V případě neuhrazení jedné splátky (či nájemného za jeden kalendářní měsíc) je tato komplikace menšího rozsahu a je zpravidla možné ještě vzniklý dluh uhradit, např. půjčkou v rámci rodiny či od přátel.

Větší dopad na život dlužníka má neuhrazení více splátek. Situace se v tomto případě dá ještě řešit komunikací s věřitelem, vyjednáním dohody o posunutí splatnosti či dojednáním reálného splátkového kalendáře. V případě že ale dlužník tento krok k vyjednání nepodnikne, zvyšují se jeho dluhy a věřitel má právo vymáhat své pohledávky soudně. Dluh se navíc navyšuje o úroky z prodlení a v případě soudních jednání také o soudní poplatky. Je-li nakonec nařízen výkon rozhodnutí (exekuce) je dluh ještě navýšen o poplatky za provedení exekuce.

Názornější průběh vývoje dluhové situace je uveden v přílohách č. 1 a 2 tohoto textu. Podrobné informace o průběhu exekuce jsou uvedeny v kapitole 5.

Příklady důsledků nehrazení dluhů

Jestliže tedy dlužník neplní své povinnosti, je možno (vždy na základě soudního rozhodnutí):

- připravit dlužníka o domov
- zabavit dlužníkův majetek
- strhnout peníze z dlužníkova účtu
- strhávat dluh z dlužníkovy mzdy
- strhávat dluh z vyplácených sociálních dávek či důchodu

6.3 MOŽNOSTI ŘEŠENÍ DLUHOVÉ SITUACE

Jak již bylo uvedeno výše, v České republice není zatím stanovena možná metodika dluhového poradenství. Obecně lze říci, že možnosti řešení dluhové situace a jejich úspěšnost pro konečné vyřešení dlužníkovy situace ve velké míře závisí na tom, v jaké fázi vývoje dluhu se dlužník obrátí se žádostí o pomoc.

V případě, že dlužník vyhledá pomoc (nebo se sám rozhodne situaci řešit) ještě v době před prvním upozorněním na povinnost hrazení dluhu (či v momentě doručení tohoto upozornění), je možnost vyjednávat s věřitelem o náhradním způsobu řešení situace (oddálení splatnosti, splátkový kalendář).

Čím později se dlužník rozhodne situaci řešit, tím složitější jednání a méně pravděpodobně úspěšné řešení lze očekávat. V zahraničí je v těchto případech nabízena dlužníkovi pomoc ve formě „tvorby rodinného rozpočtu“. Předností je komplexní pohled na finanční situaci dlužníka a jeho rodiny, možnost zainteresování dlužníka na řešení situace, rozkrytí případných rezerv (jak na straně příjmů, tak na straně výdajů). V neposlední řadě je výsledek „rodinného rozpočtu“, tedy přehled možných splátek jednotlivým věřitelům, vhodným a přehledným podkladem k vyjednávání o splátkových kalendářích s jednotlivými věřiteli.

Cílem postupu „tvorba rodinného rozpočtu“ je:

- analyzovat všechny příjmy rodiny
- nalézt další možné zdroje příjmů (např. nečerpané sociální dávky)
- analyzovat všechny běžné výdaje rodiny
- nalézt oblasti možných úspor ve výdajích
- stanovit výše splátek dluhů tak, aby bylo pravděpodobné, že budou spláceny

Tento způsob pomoci se jeví jako velice efektivní a lze očekávat, že by se mohl stát základem pro poskytování komplexního dluhového poradenství také v České republice.

Podrobnější informace o metodice „sestavení rodinného rozpočtu“ jsou uvedeny v příloze č. 3 tohoto textu.

7.
analýza uživatelů služeb občanské poradny v plzni

V roce 2005 bylo v OPP zodpovězeno celkem 3 972 dotazů, přičemž 111 dotazů (2,8%) se týkalo dluhové problematiky.

K 31. 6. 2006 bylo v OPP zaznamenáno celkem 1997 dotazů, z toho 128 dotazů (6,4%) bylo zaměřeno na dluhovou problematiku. I přesto, že byla analýza uskutečněna přibližně v polovině tohoto roku, je patrný výrazný nárůst dotazů v oblasti dluhové problematiky. V rámci studie byl pro analýzu vybrán na základě níže uvedených kritérií charakteristický vzorek 93 dotazů z roku 2005 a vzorek 90 dotazů z roku 2006.

Struktura výběrového souboru v roce 2005 se skládala z 23% z dotazů věřitelů, které byly zaměřeny zejména na to, jak vymoci peníze od dlužníků. Téměř 77% z vybraných vzorků tvořily dotazy dlužníků. Na níže uvedených grafech je zachycen vývoj dotazů ze strany dlužníků a věřitelů. Ze zobrazených hodnot je zřejmé, že v průběhu tohoto roku došlo k nárůstu dotazů věřitelů (26% dotazů od věřitelů).

Konzultace dluhové služby OPP v letech 2005 a 2006

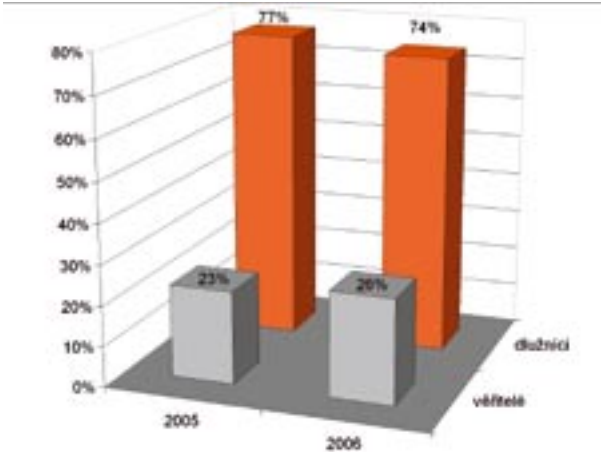

Tato studie se dále zaměřuje pouze na soubor dlužníků.

Příčiny vzniku dluhu

Výsledky analýzy ukázaly, že v roce 2005 přibližně 56% dluhů vzniklo vlastním zaviněním, ze 31% se na vzniku dluhu podílela rodina a necelých 13% dluhů způsobilo převzetí ručení za dluhy třetí osoby. Výsledky analýzy znázorňuje i níže uvedený graf.

Příčiny vzniku dluhové situace v roce 2005

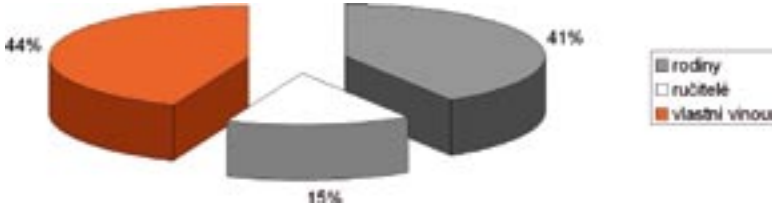

Podle výsledků analýzy došlo v průběhu roku 2006 k poklesu dluhů, které vznikly vlastním zaviněním a převzetím ručení za dluhy třetí osoby. Hodnota dluhů vzniklých vlastní vinou se snížila na 44%, dluhy způsobené převzetím ručení poklesly na 15%. Grafy naopak zachycují nárůst dluhů, na nichž se podílela rodina, a to o 10% za půl roku.

Příčiny vzniku dluhové situace v roce 2006

Příklady příčin vzniku dluhů

Pracovníci OPP se setkali například s těmito příčinami, které způsobily vznik dluhu. V některých případech se jednalo o kumulaci několika příčin vzniku dluhové situace.

Dluhy vzniklé vlastním zaviněním

- Žena v mládí jela tramvají bez platného jízdního dokladu, byla kontrolována revizorem a dostala pokutu. Žena zaplatila pouze část pokuty. Po určité době obdržela platební rozkaz na uhražení dlužné částky navýšené o úroky z prodlení.
- Žena si při sjednávání půjčky nepřečetla smlouvu o půjčce důkladně (nevšimla si textu psaného malými písmeny) a podepsala smlouvu i s vysokým úrokem. Její finanční situace jí pak neumožňovala platit sjednané vysoké splátky.
- Mladá rodina s více dětmi (manžel pobírá podporu v nezaměstnanosti, manželka je na mateřské dovolené) si pořídila si telefonní linku. Telefon používali i přesto, že měli nedostatek finančních prostředků na zaplacení hovorného.

Podíl rodiny na vzniku dluhu

- Mladý muž si chtěl pořídit nové auto, vlastní peníze neměl a potřeboval je rychle, proto si půjčil od lichváře (s vysokým úrokem). Muž část vypůjčených peněz vrátil, zbylou část přislíbil vrátit později. Svůj slib nedodržel, lichvář vymáhal dluh po jeho rodičích.
- Muž si vzal úvěr na koupi nákladního automobilu, jeho rodiče se stali ručiteli. Muž onemocněl, a nebyl schopen splácet, proto rodiče nákladní automobil pronajali. Nájemce přestal po určité době platit (úvěr, silniční daň, havarijní pojištění). Dluh narostl, rodiče ho zaplatili a zrušili pronájem. Společnost, od které měl syn úvěr, jim nabídla možnost převedení úvěru na třetí osobu. Rodiče s touto osobou uzavřeli smlouvu, ale tato osoba opět přestala platit.

Převzetí ručení

- Muž si vzal půjčku na luxusní dovolenou, jeho přítelkyně se stala jeho ručitelkou. Muž splatil část, poté přestal splácet a ona (jako ručitelka) je nyní žalována za nezaplacenou část.
- Mladá žena si vzala úvěr, její příbuzní (manželé) se stali jejími ručiteli. Žena přestala splácet, a věřitel se proto obrátil na ně.

Kdy se lidé v dluhové situaci obracejí na OPP se žádostí o pomoc

Z grafu za rok 2005 je patrné, že uživatelé služeb kontaktovali OPP nejčastěji v období, kdy již obdrželi platební rozkaz (46%). Přibližně 35% uživatelů služeb kontaktovalo poradnu v období, kdy jim již hrozila exekuce, a pouhých 19% uživatelů služeb se dostavilo z preventivních důvodů. Mezi uživateli služeb převažovaly ženy, zajímaly se zejména o to, jak se mohou ochránit před manželovými dluhy, nebo chtěly vědět, zda jsou dluhy, které přinesl partner do manželství, také jejich dluhem.

Důvod žádosti o konzultaci v roce 2005

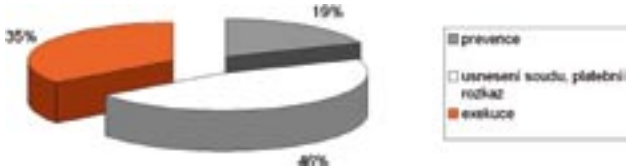

V roce 2006 došlo k výraznému zvýšení případů, kdy občané navštívili poradnu ještě před vznikem neřešitelné situace. V roce 2006 to již bylo 32% uživatelů služeb, což představuje oproti předchozímu roku nárůst o 13%. Necelých 39% uživatelů se dotazovalo v období, kdy již měli platební rozkaz. 29% dotazů bylo položeno v období, kdy dlužníkovi hrozila exekuce. U těchto dvou hodnot je tedy možno sledovat mírný pokles (cca o 6%).

Důvod žádosti o konzultaci v roce 2006

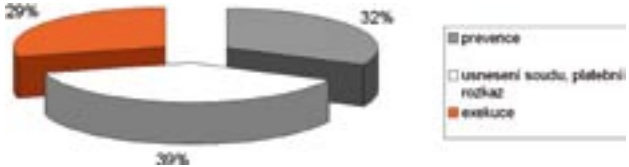

Příklady

Následující příklady přibližují jednotlivé fáze, ve kterých přišli občané žádat o pomoc.

Exekuce

- Muž byl přistižen při jízdě městskou hromadnou dopravou bez platné jízdenky, dostal pokutu. Stanovenou pokutu nezaplatil a došlo až na soudní rozhodnutí o exekuci. Exekuce byla vykonána na majetek v místě trvalého bydliště muže. To se ale nachází v bytě jeho matky, a byl tak i zabaven její majetek.
- Syn má trvalé bydliště u svých rodičů, neplatí zálohy zdravotní pojišťovně. Byl vydán exekuční příkaz na majetek rodičů.

Usnesení soudu, platební rozkaz

- Žena si vzala úvěr od úvěrové společnosti. Společnost jí přestala posílat složenky, a proto je začala vypisovat sama. Neměla přehled o zaplacených splátkách v jednotlivých měsících, neboť některé složenky ztratila. Za pár měsíců jí přišlo usnesení od soudu (platební rozkaz), kde byly vyměřeny splátky i s úroky.
- Muž uzavřel smlouvu o koupi pánve. Druhý den zjistil, že smlouva je pro něj nevýhodná, rozhodl se od smlouvy předčasně odstoupit. Domníval se, že je vše v pořádku, ale za několik měsíců obdržel platební rozkaz.

Prevence

- Muž si chce zařídit vlastní byt. Neví, jaký úvěr je pro něj ten nejvýhodnější (vhodná výše úroků, atd.).
- Mladá žena si přišla pro informace, jaké jsou rozdíly mezi hypotékou a úvěrem ze stavebního spoření.
- Muž chce půjčit známému peníze, ale neví, jakým způsobem zabezpečit, aby je dostal zpět.
- Manželé půjčili příbuznému peníze. Přišli se informovat, jak správně postupovat v případě, že dlužník nebude splácet.

8.
jak přemýšlejí ti, co si půjčují

V této kapitole je uveden autentický příběh muže - dlužníka, který vypovídá o tom, jak se dostal díky dluhům na dva roky do vězení.

Jak vypadal Váš život po získání půjčky?

„První dny (možná měsíce) jsem žil v jakési euforii, v sebeuspokojení, že jsem zdárně vyřešil problematickou finanční situaci. Splácení bylo zatím daleko, a žil jsem v přesvědčení, že těch "pár" stovek měsíčně vždy bez problémů zaplatím."

Dařilo se Vám půjčku splácet?

„Ze začátku ano. Platil jsem pravidelně stanovené měsíční splátky a vše bylo bez problémů. Jenže najednou se mi porouchalo auto a přišly další původně neplánované výdaje na domácnost. Bylo třeba tyto výdaje přednostně uhradit, a tak mi nezbyly peníze na měsíční splátku. V té době jsem byl přesvědčen, že se nic neděje a že vše napravím tím, když dlužnou splátku uhradím v příštím měsíci. Ale v dalším měsíci jsem na tom nebyl finančně o nic lépe a nic jsem nesplatil."

Co se dělo dál?

„Dostal jsem první upomínku, ale nijak jsem na ni nereagoval. Byl jsem přesvědčen, nebo lépe řečeno, přesvědčil jsem sám sebe, že se nic neděje, protože splátky v nejbližším termínu uhradím a vše se urovná. To byl můj první chybný krok; chybný v tom, že jsem neměl odvahu věc řešit a spolehl se na to, „že se to nějak vyřeší samo“. Teď už vím, že jsem měl s věřitelem komunikovat a pokusit se domluvit na pozdějším termínu splátky.

Stejně jsem pak postupoval i v případě druhé upomínky o zaplacení. Začalo mi docházet, že se blíží další termín splatnosti a že jsem přecenil své finanční možnosti. Bylo prakticky nemožné sehnat peníze na nasčítané splátky. Přesto jsem nepodnikl žádné kroky k řešení, veškerou energii jsem věnoval spíše hledání výmluv, proč splátky nezaplatit.

Pak přišla ona obávaná „obálka s červeným pruhem“. To pro mě byl první důrazný moment, že situace je opravdu vážná a že musím něco podniknout, nechci-li se dostat před soud.“

Co jste tedy podnikl?

„Výše dluhu již byla tak velká, že bylo jasné, že ho nedokážu zaplatit z vlastních prostředků. Půjčil jsem si tedy na splátky. Vůbec mi v tu chvíli nedocházelo, že jsem udělal to nejhorší, co jsem mohl – vyrážel jsem klín klínem. Pomalu jsem se dostával do dluhové spirály, jejímž výsledkem pak bylo to, že jsem měl dluhy všude, kam jsem se podíval.

Nicméně v tuto chvíli, tedy po sehnání peněz na dlužnou částku, jsem si oddychl. Nejhorší krize byla zažehnána a to, že jsem dlužil již na dvou místech, jsem nijak neřešil. Zase jsem začal věřit na zázrak, na to, že se to nějak vyřeší – rozhodně nejpozději do příští splátky.“

8.
jak přemýšlejí ti, co si půjčují

A vyřešila se ta situace?

„Samozřejmě že ne. Peníze na splátky jsem nesehnal. Začal jsem lhát věřitelům, rodině, přátelům, sám sobě. Pronásledovala mě nespavost, byl jsem nepříjemný, zkrátka vystresovaný z toho, že se mi vše vymklo z rukou, a jen jsem horečně přemýšlel, jak splátky oddálit a kde sehnat další peníze.“

Co následovalo?

„Té první instituci, kde jsem si půjčil, došla trpělivost. Byl mi doručen platební rozkaz. I když jsem věděl, že peníze dlužím a že mám povinnost je zaplatit ve výši, která byla na platebním rozkazu uvedena, přesto jsem podnikl zoufalý krok „na záchranu“ a podal jsem proti platebnímu rozkazu odpor. Vlastně ani nevím, co jsem si od toho sliboval, zase jsem doufal, že se to nějak vyřeší. Jediným výsledkem bylo, že se oddálil datum splatnosti, ale na druhou stranu dlužná částka narostla o výdaje na soud a samozřejmě se dále zvyšovala o úroky z prodlení.

Navíc se ozval i druhý věřitel s upozorněním, že termín splacení již vypršel, a že pokud nevrátím peníze do navrženého data, předá celou věc soudu.

Byl jsem jako v pasti, nevěděl jsem kudy kam. Nedokázal jsem přijít na žádné řešení a ani jsem neměl odvahu se jít někam poradit. Manželce jsem už dávno přestal podrobnosti o všech dluzích sdělovat, styděl jsem se, že nejsem schopen situaci zvládnout. Také jsem neměl sílu na to, abych snášel její výtky a obavy – i když oprávněné. Stejné pocity jsem měl i vůči svým přátelům, raději jsem se přestal se všemi stýkat.

Pak jsem se náhodně dozvěděl o možnosti půjčit si vyšší částky peněž v hotovosti, bez prověřování schopnosti splácení. Tušil jsem, že to nebude jen tak, ale v tu chvíli se mi to zdálo jako jediné možné řešení. Půjčil jsem si tedy „rychlé peníze“ s 50% úrokem. Zpětně tento krok hodnotím jako počátek konce.“

Co tento krok způsobil?

„Jedním slovem neuvěřitelný stres, tlak, zhoršení vztahů v rodině, nové upomínky, výhružné telefonáty…. a další půjčku od lichváře. Ale ani tato další půjčka nezabránila exekuci. Do našeho bytu přišli exekutoři a sepsali předběžný seznam věcí, předmětů a celkového majetku.

Obdržel jsem další předvolání k soudu. Na první jednání jsem se omluvil, ale opět to bylo jen oddalování konce. Požádal jsem o mimosoudní vyrovnání. Bylo mi vyhověno, ale už mi definitivně začalo docházet, že nikdy nebudu schopen všechny dluhy splatit.

Trpělivost ztratil také lichvář. Jeho výhružky byly čím dál agresivnější, neváhal použít i fyzického násilí, jen aby své peníze získal zpět. V tu chvíli jsem byl opravdu na samém dně. Snad poprvé mi došel rozsah celého problému a přestal jsem si nalhávat, že se vše nějak vyřeší.“

Situace se asi opravdu nevyřešila…

„Zázrak se prostě nestal. Proběhl další soud, který mě uznal vinným ze spáchání trestného činu podvodu a byl jsem odsouzen k trestu odnětí svobody na dva roky. Ztratil jsem veškeré zázemí, přátele, práci, a především společenský kredit. Na moji rodinu situace dopadla také tíživě, navíc nám byl exekučně zabaven majetek a vybavení bytu.“

Co byste udělal jinak, kdybyste se do stejné situace dostal znovu?

„Rozhodně bych si nejprve pořádně rozmyslel, jestli budu schopen půjčku splácet. A v případě, že by se i přesto stalo, že bych nebyl schopen splátky splácet, snažil bych se mluvit s věřitelem, dohodnout si jiný režim splátek nebo nějaké jiné řešení vzniklé situace. Zkrátka bych nespoléhal na zázrak, na to, že se vše vyřeší samo a rozhodně bych jednal hned při prvních náznacích, že vše nejde podle plánu.“

Musí být do výpočtu RPSN vždy zahrnuty poplatky za vedení účtu?

Zákon o spotřebitelském úvěru ukládá povinnost zahrnout do výpočtu RPSN poplatky za vedení účtu pouze v tom případě, pokud jsou nepřiměřeně vysoké a spotřebitel nemá možnost volby způsobu placení.

Musí být do výpočtu RPSN zahrnuty veškeré platby, které se jakýmkoliv způsobem váží ke spotřebitelskému úvěru?

Zákon o spotřebitelském úvěru stanoví platby, které je třeba při výpočtu RPSN zohlednit a výčet plateb, které se do výpočtu RPSN nezahrnují.

Musí každá smlouva o spotřebitelském úvěru obsahovat RPSN?

Nikoliv. Pro určité typy spotřebitelského úvěru uzavírané za určitých okolností nelze stanovit RPSN. Jde například o situace, kdy nejsou předem známy výše a termíny budoucích půjček a splátek, v těchto případech (vymezených zákonem) samozřejmě smlouva nemůže informaci o RPSN obsahovat.

Musí každá reklama spotřebitelského úvěru obsahovat RPSN?

Nikoliv. Pouze taková reklama, která obsahuje úrokovou sazbu (např. roční, měsíční, týdenní atd.) nebo jakékoli údaje týkající se nákladů na úvěr musí obsahovat RPSN nebo příklad jejího výpočtu (zákon pokládá obě varianty, tj. uvedení RPSN nebo příklad jejího výpočtu za zcela rovnocenné). Reklama takového typu spotřebitelského úvěru, pro který nelze stanovit RPSN, nemusí (ani nemůže) RPSN ani příklad jejího výpočtu obsahovat, a to ani v případě, že její součástí je úroková sazba nebo údaje o nákladech na spotřebitelský úvěr.

Jaké jsou výhody ukazatele RPSN oproti ukazateli úroková sazba?

Při výpočtu RPSN se zohlední nejen platba jistiny a úroků, ale rovněž platby některých dalších nákladů, které stanoví zákon o spotřebitelském úvěru. Další výhodou ukazatele RPSN je jeho jednotnost. Všichni věřitelé jsou povinni uvádět RPSN na roční bázi, což usnadňuje spotřebitelům orientaci. Oproti tomu úroková sazba může být počítána na bázi roční, měsíční, týdenní.

Je ukazatel RPSN totožný s ukazatelem roční úroková sazba (míra)?

Není. Jedná se o dva odlišné ukazatele, pro jejich výpočet je použito dvou odlišných vzorců. Jednomu a témuž spotřebitelskému úvěru bude tedy příslušet určitá hodnota ukazatele RPSN a jiná hodnota „roční úrokové sazby.

Vztahuje se zákon o spotřebitelském úvěru také na hypoteční úvěry?

Tento zákon se na hypoteční úvěry nevztahuje.

Je možné vypovědět smlouvu o hypotečním úvěru poté, co jsou přijaty peníze?

Po přijetí peněz již nelze smlouvu vypovědět.

Jak je možné získat peníze od dlužníka v případě, že neexistuje písemný doklad o půjčce?

Ano, toto je možné v případě, že se věřitel dohodne s dlužníkem o uznání dluhu. Pokud není dlužník ochoten dluh písemnou formou uznat, je možné obrátit se na soud.

Jeden z partnerů se zadluží v době trvání manželství, je druhý partner povinen platit?

Ano, je povinný platit, protože závazky vzniklé v době manželství musí plnit oba manželé.

10. organizace zabývající se dluhovou problematikou

Občanské poradny sdružené v Asociaci občanských poraden
Člověk v tísni, o.p.s.
Spes
Sdružení obrany spotřebitelů

11.
seznam použité literatury

Odborné publikace

Podepsat můžeš, přečíst musíš! (O spotřebitelských půjčkách a úvěrech): Sdružení obrany spotřebitelů [Ing.L.Dupal, JUDr.Ing.O.Schlossberger, JUDr.P.Toman], Praha 2005, 40 str.

Webové stránky

http://www.opplzen.cz/
http://www.clovekvtisni.cz/
http://www.czech-ba.cz/
http://www.exekutorskakomora.cz/
http://www.mfcr.cz/
http://www.coi.cz/
http://www.idnes.cz/
http://fincentrum.idnes.cz/
http://www.pomocsdluhy.cz/
http://www.penize.cz/
http://www.kb.cz/
http://www.cnb.cz/cz/index.html
http://www.csas.cz/banka/index.jsp
http://www.cak.cz/pages/index_sound.html
http://www.juristic.cz/
http://www.mvcr.cz/dokument/2007/minority_zadluzovani.pdf

Kasuistiky Občanské poradny Plzeň

12.
seznam příloh

Příloha č. 1 Stupňování zadluženosti - smlouva 60
Příloha č. 2 Stupňování zadluženosti - vykonatelný dokument 62
Příloha č. 3 Tvorba rodinného rozpočtu 63
Příloha č. 4 Přehled ekonomických a právních pojmů 68

přílohy

Příloha č. 1 Stupňování zadluženosti - smlouva

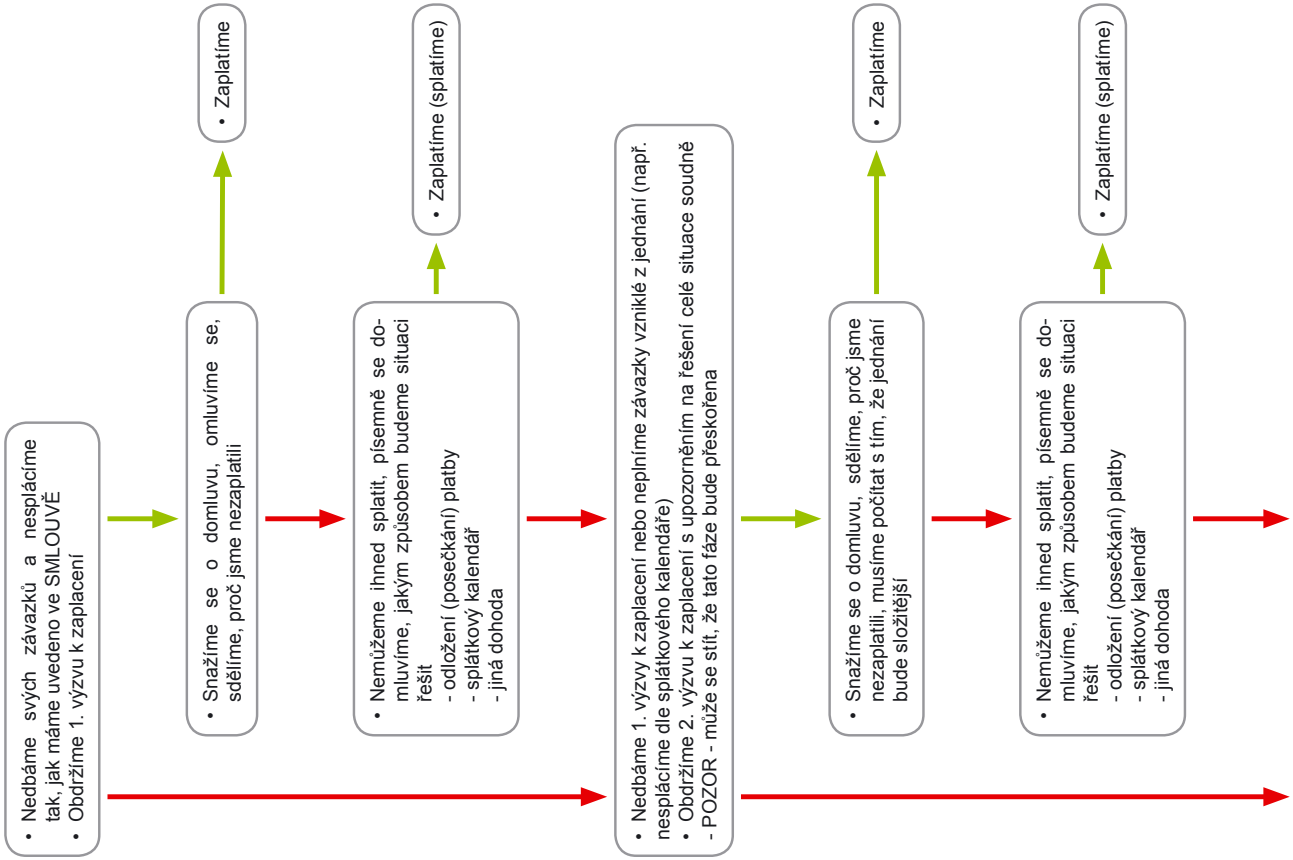

Příloha č. 1 Stupňování zadluženosti - smlouva

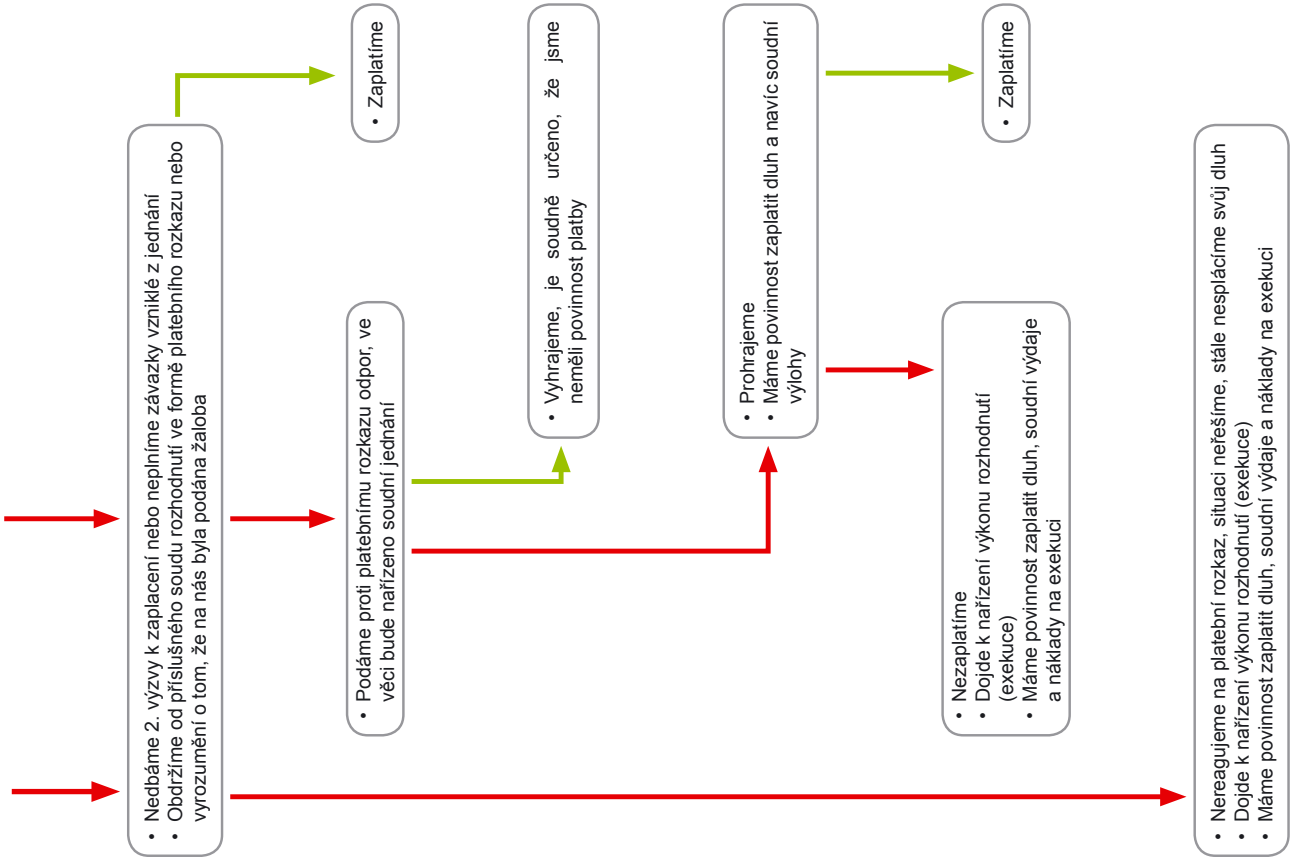

Příloha č. 2 Stupňování zadluženosti - vykonatelný dokument

- Nedbáme svých závazků a nesplácíme tak, jak máme uvedeno ve vykonatelném dokumentu (např. rozhodnutí, notářský zápis)
- Obdržíme výzvu k zaplacení
  POZOR - není povinnost upomínat výzvou k zaplacení

→

- Zaplatíme (splatíme)

↓

- Nezaplatíme
- Dojde k nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce)
- Máme povinnost zaplatit dluh a náklady na exekuci

Tvorba rodinného rozpočtu“ je přístup často využívaný v dluhovém poradenství v zahraničí. Jeho předností je komplexní pohled na finanční situaci dlužníka a jeho rodiny, možnost zainteresování dlužníka na řešení situace či rozkrytí případných rezerv (jak na straně příjmů, tak na straně výdajů). V neposlední řadě je výsledek „rodinného rozpočtu“ - tedy přehled možných splátek v daném případě - vhodným a přehledným podkladem k vyjednávání o splátkových kalendářích s jednotlivými věřiteli.

Cílem postupu „tvorba rodinného rozpočtu“ je:

- analyzovat všechny příjmy rodiny
- nalézt další možné zdroje příjmů (např. nečerpané sociální dávky)
- analyzovat všechny běžné výdaje rodiny
- nalézt oblasti možných úspor ve výdajích
- stanovit výše splátek dluhů tak, aby bylo pravděpodobné, že budou spláceny

Obsahem této přílohy je popis jednotlivých kroků tohoto způsobu poradenství, včetně praktické ukázky možných podkladových materiálů (pomocné tabulky).

1. Analýza příjmů

Prvním krokem při sestavování rodinného rozpočtu je popsat všechny finanční zdroje rodiny a jejich výši, tedy veškerý příjem domácnosti. Tabulka pro příjmy zahrnuje mzdy, příspěvky a dávky všech členů rodiny. Příjmy jsou uváděny buďto za týden nebo za měsíc, podle toho, co uživateli služby více vyhovuje.

Mnoho občanů se dostane do dluhů také proto, že si nepožádají o všechny přídavky, na které mají právo. Cílem této analýzy je tedy kromě získání souhrnné informace o příjmech rodiny, také ověření, zda rodina pobírá veškeré příspěvky, na které má nárok.

2. Analýza výdajů

Další krok při sestavování rodinného rozpočtu je zaměřen na specifikaci všech výdajů domácnosti. V této fázi se do výdajů zahrnují pouze tzv. běžné výdaje, které jsou pravidelně rodinou hrazeny, nejsou do nich zahrnuty dluhy.

Názorné postupy pro výpočet některých výdajů:

- Hypotéka – pravděpodobně se platí měsíčně – pro zjištění týdenní platby je měsíční hypotéka znásobena 12ti a poté vydělena 52,
- Plyn a elektřina – nejprve je zjištěna platba za rok, poté je vydělena 12 (částky stanoveny za měsíc) nebo 52 (částky stanoveny za týden),
- Udržování domácnosti – do této položky jsou zahrnuty např. výdaje na jídlo, sladkosti, toaletní potřeby, úklidové prostředky, cigarety, zábavu, domácí mazlíčky, školní potřeby
- Výdaje na dopravu – do této položky jsou zahrnuty výdaje na cestování do práce, školy a na nákupy. Pokud dlužník jezdí autem, jsou započteny také výdaje na benzín, daň, pojištění, opravy a údržbu automobilu
- Oblečení – pro výpočet je nutno stanovit kolik korun přibližně připadá na osobu, do osob jsou zahrnuti všichni, kterým je oblečení pořizováno (děti, rodiče, prarodiče apod.).

Při analýze výdajů je třeba pamatovat na praktické rady typu:

- vánoce a narozeniny jsou každý rok,
- žárovky vždy praskají hromadně,
- dospívající mají stále hlad,
- miminka jsou často nemocná,
- děti vždy o kousek povyrostou poté, co je jim koupeno letní/zimní oblečení.

Tyto události a také peníze na nepředvídané případy (opravy, nenadálé výdaje) je vždy nutné zahrnout do rozpočtu.

3. Stanovení disponibilního příjmu

Po provedení analýzy příjmů a výdajů a jejich přesného početního vyjádření, je možné stanovit, zda rodině zbývají nějaké prostředky na hrazení dluhu. Výše těchto prostředků se stanoví odečtením celkových výdajů od celkových příjmů. Tato částka se nazývá disponibilní příjem a představuje peníze, které je dlužník schopen svým věřitelům nabídnout, aniž by byly ohroženy základní potřeby rodiny.

Pomocné tabulky ke stanovení disponibilního příjmu

příjmy	týdně	měsíčně
Plat dlužníka		
Plat partnera		
Sociální dávky *(podrobně rozepsat)*		
Podpora v nezaměstnanosti		
Nemocenské dávky		
Starobní důchod		
Invalidní důchod		
Další příjmy (např. výživné)		
Celkový příjem		

Pomocné tabulky ke stanovení disponibilního příjmu

výdaje	týdně	měsíčně
Nájem		
Hypotéka		
Pojištění domu / vybavení vnitřku		
Poplatky obci / státu		
Životní pojištění / penzijní připojištění		
Plyn		
Elektřina		
Domácnost		
Poplatek za TV		
Výživné		
Výdaje za dopravu		
Jídlo ve škole / v práci		
Oblečení		
Čistírna / prací prostředky / úklidové prostředky		
Telefon		
Poplatky za léky		
Školné		
Nepředvídané výdaje / ostatní		
Celkové výdaje		

Celkový příjem - celkové výdaje =		
Disponibilní příjem		

4. Analýza dluhů a stanovení výše jednotlivých splátek

Posledním krokem „tvorby rodinného rozpočtu“ je soupis všech dluhů rodiny a určení výše splátek jednotlivých dluhů.

dluhy	výše dluhu (v Kč)	přijatelná výše splátky	
		týdně	měsíčně
Nedoplatky za nájem			
Nedoplatky za hypotéku			
Nedoplatky za vodné			
Nedoplatky státu / obci			
Nedoplatky za plyn			
Nedoplatky za elektřinu			
Nedoplatky výživného			
Nedoplatky za spotřebitelský úvěr			
Nedoplatky za jiné půjčky			
Ostatní			
Dluhy celkem			
Splátky celkem			

Disponibilní příjem
- dluhy celkem =

peníze na další dluhy

ostatní („méně důležité“) dluhy	výše dluhu (v Kč)	přijatelná výše splátky	
		týdně	měsíčně
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			
Dluhy celkem			
Poplatky týdně / měsíčně celkem			

Příloha č. 3 Přehled některých ekonomických a právnických pojmů

Bezhotovostní operace
- operace uskutečňovaná bez použití fyzických peněz (hotovosti) prostřednictvím bankovních převodů a dalších účetních operací

Bonita klienta
- schopnost klienta splatit požadovaný úvěr, schopnost splácet včas své závazky

Debetní zůstatek
- záporný zůstatek na účtu klienta

Disponibilní zůstatek
- peníze, které má klient v daném okamžiku k dispozici; většinou se jedná o kladný zůstatek na účtu

Dlužník
- subjekt s povinností uhradit závazek věřiteli bez rozlišení, zda se jedná o závazek před nebo po splatnosti

Dodavatel
- osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy jedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti

Exekuční titul
- jedná se o pravomocné a vykonatelné soudní rozhodnutí (např. rozsudek, platební rozkaz či trestní příkaz)

Kontokorent
- účet, na kterém klient může čerpat do mínusu v rámci předem stanoveného limitu

Neplatič
- subjekt s povinností uhradit závazek věřiteli, přičemž tento závazek je již po splatnosti

Oprávněný
- subjekt s právem na plnění určitého závazku ze strany povinného, má právo podat návrh na exekuci

p.a. (per annum)
- ročně, používá se při vyjádření úrokové sazby (např. 8% p.a.)

Povinný
- subjekt s povinností uhradit závazek oprávněnému na základě exekučního titulu

Půjčka
- všechny případy, kdy jedna strana smluvního vztahu (věřitel) půjčí na dobu určitou druhé smluvní straně (dlužníkovi) věci, které nejsou specifikovány svými individuálními vlastnostmi, ale pouze svým druhem a počtem, mírou nebo váhou. Dlužník nemusí vracet ty samé vypůjčené věci (v případě peněz ty samé mince či bankovky), ale tu samou hodnotu, množství či váhu téhož druhu věcí.

Revolving
- opakování produktu za předem dohodnutých podmínek (např. revolvingový úvěr)

RPSN (roční procentní sazba nákladů)
- představuje úhrn všech poplatků a jiných nákladů, které musí dlužník věřiteli zaplatit (podle povinností plynoucích z úvěrové smlouvy), vyjádřený procentním podílem z dlužné částky za období jednoho roku
- RPSN vypovídá o úrovni platebních podmínek úvěru, jeho prostřednictvím lze posoudit výhodnost spotřebitelského úvěru
- povinnost uvádět hodnotu RPSN u spotřebitelského úvěru vyplývá ze zákona o spotřebitelském úvěru.

Splátkový kalendář
- přehled jednotlivých dílčích splátek, jimiž je postupně splácen úvěr či jiný dluh. Často bývá uvedena přesná výše a datum splatnosti každé splátky.

Splatnost
- datum, ke kterému má jedna ze stran povinnost zaplatit určitou částku druhé straně (např. dlužník svému věřiteli)

Spotřebitel
- osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti

Úroková sazba
- cena vypůjčených nebo uložených peněz většinou vyjádřená v procentech za rok

Úrok z půjčky
- odměna věřiteli za to, že svoje peníze dlužníkovi poskytl a že je mohl dlužník užívat
- při peněžité půjčce se úroky sjednávají určitým procentem počítaným z půjčených peněz za stanovenou dobu (den, měsíc, rok).

Úrok z prodlení
- druh postihu dlužníka, jestliže dlužník nevrátí věřiteli půjčku ve stanoveném termínu
- výše úroku a poplatku z prodlení je stanovena nařízením vlády č.142/ 1994 Sb.
- výše úroku z prodlení činí dvojnásobek diskontní sazby, stanovené Českou národní bankou (ČNB) a platné k prvnímu dni prodlení s vrácením půjčky. Aktuální výši diskontní sazby lze zjistit na adrese http://www.cnb.cz/

Zajištění vrácení půjčky
- míněna smluvně upravená práva věřitele a povinnosti dlužníka pro případ, že by půjčka nebyla vrácena řádně a včas
- umožňuje věřiteli dosáhnout rychlejšího a co nejvyššího (nejlépe úplného) uspokojení pohledávky: vrácení půjčky, úroků z půjčky, úroků z prodlení, smluvní pokuty apod.
  Nejčastějšími způsoby zajištění peněžité pohledávky jsou :
  – smluvní pokuta,
  – ručení,
  – dohoda o srážkách ze mzdy a jiných příjmů,
  – zástavní smlouva,
  – zajištění závazku převodem práva,
  – zajištění závazku postoupením pohledávky,
  – uznání dluhu,
  – vystavení směnky.

Zadržovací právo
- je možností zadržení cizí movité věci k zajištění splatné pohledávky proti osobě, jíž by jinak byl povinen věc vydat
- zadržovací právo vzniká i k zajištění dosud nesplatné pohledávky, pokud byl proti dlužníku podán návrh na konkurs

Zajištění úvěru
- vystupuje jako záruka vrácení úvěru (bankovního i nebankovního)
- běžnou formou je zástava movité věci nebo nemovitosti
- zástavní právo k nemovitosti vzniká až vkladem do katastru nemovitostí

Zástava
- slouží k zajištění pohledávky pro případ, že dluh, který jí odpovídá, nebude včas splacen s tím, že v tomto případě lze dosáhnout uspokojení z výtěžku z peněžení zástavy
- zástavou může být věc movitá nebo nemovitá, podnik nebo jiná věc hromadná, soubor věcí, pohledávka nebo jiné majetkové právo, pokud to jeho povaha připouští, byt nebo nebytový prostor ve vlastnictví podle zvláštního zákona, obchodní podíl, cenný papír nebo předmět průmyslového vlastnictví

Zástavce
- ten, kdo zastaví svůj majetek jako záruku pro případ nesplacení dluhu (majitel zástavy)

Zástavní věřitel
- věřitel, který přijal zástavu od zástavce na zajištění dluhu

Dluhová problematika - informační brožura
2007 © Občanská poradna Plzeň, o. s.
2007 © Člověk v tísni - společnost při České televizi, o. p. s.

ISBN: 978-80-86961-28-6

Nárůst zadluženosti v české společnosti s sebou přináší řadu relativně nových společenských problémů. Tyto problémy se dotýkají dlužníků, kteří si často neuvědomují rizika plynoucí z neuvážených půjček, neumějí se orientovat v nabídce finančních produktů nebo nedokáží odhadnout své finanční možnosti. Problémy dlužníků pomáhají řešit jak úředníci sociálních odborů měst, tak pracovníci neziskových organizací. Platební neschopnost pak problém šíří do řad věřitelů, kteří se nemohou domoci svých pohledávek a zapojují do hry soud, exekutory, nebo vymahačské firmy.

Tato kniha je určena nejen všem těmto skupinám ale také široké veřejnosti. Jejím úkolem je informovat o rizicích neuváženého zadlužování, o volbě správného finančního produktu a společnosti a o postupech, které je možné proti dlužníkům uplatnit. Zvýšení informovanosti o problematice může pomoci zracionalizovat proces rozhodnutí o půjčce a také pomoci všem stranám při hledání nejschůdnějšího řešení problému.

ISBN: 978-80-86961-28-6